

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 11. novembra 1890.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Josip Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Franc Šuklje, baron Beno Taufferer in Ignacij Žitnik. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dné 7. novembra 1890.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 55. Poročilo deželnega odbora glede poprave občinskih potov iz občine Črni Vrh na okrajno cesto Vrhnika - Polhovi gradec, oziroma Vič - Dobrova - Polhovi gradec.
4. Priloga 57. Poročilo deželnega odbora glede učnih knjig za slovenske ljudske in srednje šole.
5. Priloga 47. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca Viljema Pfeiferja in tovarišev z načrtom zakona o zemljiško-knjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malostnih zemljiško-knjižnih stvaréh.
6. Priloga 54. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca L. Svetca in tovarišev zadevajoč napravo nad-sodišča in napravo pravne akademije, oziroma juridične fakultete v Ljubljani.
7. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu muzejskega zaklada za leto 1891., in o prošnji preparatorja Ferdinanda Schulz-a za zvišanje plače (k prilogi 6).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi deželnega gledališča (k prilogi 35).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji strokovne šole za lesno obrt v Kočevji za podporo.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji preiskovalca starin Jerneja Pečnika v Krškem, za nagrado.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o popravi ceste med Verčičem in Črnomljem in o preložitvi Semiške okrajne ceste (k prilogi 45).
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ivane Saurau, vdove okrožnega zdravnika, za miloščino.

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 11. November 1890.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Franz Šuklje, Benno Baron Taufferer und Ignaz Žitnik. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

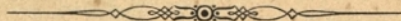
Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der VIII. Landtags-sitzung vom 7. November 1890.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 55. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit der Correctur der die Gemeinde Schwarzenberg mit der Ober-laibach-Billichgrazer, beziehungsweise Waittsch-Dobrova-Billichgrazer Bezirksstrasse verbindenden Gemeindegasse.
4. Beilage 57. Bericht des Landesauschusses betreffend die Lehrbücher für slovenische Volks- und Mittelschulen.
5. Beilage 47. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Genossen mit dem Gesekentwurf betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturfunden in geringfügigen Grundbuchsachen.
6. Beilage 54. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten L. Svetec und Genossen betreffend die Errichtung eines Oberlandesgerichtes, dann einer Rechtsakademie, beziehungsweise juridischen Facultät in Laibach.
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Vorschlag des Museumsfondes pro 1891 und über die Petition des Präparators Ferd. Schulz um Gehaltserhöhung (zur Beilage 6).
8. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Bau des landschaftlichen Theaters (zur Beilage 35).
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee um Subvention.
10. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition des Antiquitätenammlers Barthl. Pečnik in Gurkfeld um Bewilligung einer Remuneration.
11. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses in Angelegenheit der Strafcorrectur zwischen Wertschitsch und Tschernembl und wegen Umlegung der Semitscher Bezirksstrasse (zur Beilage 45).
12. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition der Districtsarztenswitwe Johanna Saurau um Bewilligung einer Gnadengabe.

<p>13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Iškivasi za podporo za zgradbo šole.</p> <p>14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Kašelj, da se most v zgornjem Kašlju uvrsti med objekte okrajnih cest.</p> <p>15. Ustno poročilo upravnega odseka o preložitvi okrajne ceste od Dunajske državne ceste pri Prevojah, oziroma Lukovici na Moravče (k prilogi 38.).</p> <p>16. Priloga 56. Poročilo upravnega odseka o uravnavi zdravstvene službe v občinah (k prilogi 15.).</p> <p>17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Janeza Adamiča v Ponikvah za podporo v zadevi iztrebljevanja požiralnikov v Ponikvah.</p> <p>18. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji direktorija „zaveze slovenskih učiteljskih društev v Krškem“ o za-
devi sestave enquete za izdajo slovenskih šolskih knjig.</p>	13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Zggdorf um Subvention für den Schulhausbau. 14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Untergemeinde Kašelj um Einreihung der Brücke in Oberkašelj unter die Objecte der Bezirksstraßen. 15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Umlegung der von der Wiener Reichsstraße bei Prevoje, beziehungsweise Lukovic abzweigenden nach Moräutsch führenden Bezirksstraße (zur Beilage 38). 16. Beilage 56. Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regelung des Sanitätsdienstes in den Gemeinden (zur Beilage 15). 17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Johann Adamič in Ponitve um Bewilligung einer Subvention in Angelegenheit der Reinigung der Sauglöcher in Ponitve. 18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Directoriums „des Verbandes der slovenischen Lehrervereine in Gurkfeld“ betreffend die Zusammenstellung einer Enquete behufs Herausgabe slovenischer Schulbücher.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dné 7. novemb. 1890.**1. Lesung des Protokoll der VIII. Landtagsitzung vom 7. November 1890.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VIII. seje v nemškem jeziku. — Liesst das Protokoll der VIII. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanim zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznaniti mi je dalje, da so došle sledeče prošnje visokemu deželnemu zboru:

Jaz izročam prošnjo Ivana Kozjeka, oficijala pri deželnem knjigovodstvu, s katero izreka zahvalo za podeljeno odvezo dolžnosti plačati še nepokriti znesek 1023 gld. 75 kr. škode, kojo je prozročil Kunibert Drenik, in prosi za odpis še ostale posledice zadevne disciplinarne kazni.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svétnik Murnik izročá prošnjo dramatičnega društva v Ljubljani za izvanredno podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Klun izročá prošnjo župnije in županije Poljane in Javorje nad Skofjo Loko, da bi se občinska cesta iz Poljan do Volče uvrstila med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izročá prošnjo:

Gemeindevorstand in St. Gregor bittet um eine Subvention für den Straßenbau über Höflern-Kleinflöblich und um Einreihung dieser Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Ogorelec izročá prošnjo občin Št. Jurij in Lipljene, da bi se za napravo 7130 m dolge ceste iz Št. Jurija do vasi Tlake na državni cesti dovolila podpora.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svétnik Murnik izročá prošnjo odbora društva »Ljudska in dijaška kuhinja« za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Končno izročá gospod poslanec vitez dr. Bleiweis - Trsteniški prošnjo trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko v Ljubljani za preložitev ceste čez »Wagensberg« v oni meri, katero je dolóčil visoki deželni zbor l. 1888. in 1889.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

3. Priloga 55. Poročilo deželnega odbora glede poprave občinskih potov iz občine Črni Vrh na okrajno cesto Vrhnika - Polhovi gradec, oziroma Vič - Dobrova - Polhovi gradec.**3. Beilage 55. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit der Correctur der die Gemeinde Schwarzenberg mit der Oberlaibach - Billidgraber, beziehungsweise Waitzsch - Dobrova - Billidgraber Bezirksstrasse verbindenden Gemeinewege.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 57. Poročilo deželnega odbora glede učnih knjig za slovenske ljudske in srednje šole.**4. Beilage 57. Bericht des Landesauschusses betreffend die Lehrbücher für slovenische Volks- und Mittelschulen.****Deželni glavar:**

Ker je ta stvar v prvi vrsti finančne vsebine, predlagam, da se izroči finančnemu odseku.

Poslanec Klun:

Deželni odbor nasvetuje, da se izroči priloga upravnemu odseku.

Deželni glavari:

Prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Priloga 57. izročila se bode torej upravnemu odseku.

Sedaj prestopimo k 5. točki dnevnega reda, in prosim gospoda predlagatelja, da utemelji svoj predlog.

5. Priloga 47. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca Viljema Pfeiferja in tovarišev z načrtom zakona o zemljiško-knjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malóstnih zemljiško-knjižnih stvaréh.

5. Beilage 47. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Genossen mit dem Gesetzentwurf betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturfunden in geringfügigen Grundbuchsachen.

Poslanec Pfeifer

Visoki zbor! Znano je visoki zbornici, da je načrt zakona o posilnem legalizovanji takoj pri svojem rojstvu najdel toliko protivja, da ga je državni zbor dvakrat zavrgel dne 28. aprila in 21. junija l. 1871., da ga je pa vlada po ovinkih potom zemljiškknjižnega zakona v § 31. vtihotapila, kateri paragraf je bil potem navzlic tehtnim ugovorom in resnim pomislekom vsprejet v državnem zboru dne 27. junija 1871. l.

Od te dobe sem dohajale so državnemu zboru mnogobrojne prošnje deželnih zborov, občin in drugih društev zahtevajoče odpravo tega nadležnega paragrafa.

Državni zbor je tudi sklenil 1875. l. odpraviti ta nepriljubljeni paragraf, čemur pa vlada ni pritrčila.

Šele letos se je pustila vlada toliko omehčati, da je privolila pri vknjižbi nekaterih pisem in listin olajšave, ki se nahajajo v državnem zakonu z dne 10. junija 1890 (drž. zak. št. 109). Omenjene olajšave obstoje v tem, da stranka sama lahko doma napravi dotično pismo, pobotnico, odstopno pismo itd., da ji torej ni treba hoditi do sodnije ali do notarja če se vknjižijo taka pisma, katerih vrednost ne preseza napovedanega zneska 100 gld., potem pa da v takih slučajih ni treba poveriti — legalizovati — podpisov pri notarji ali sodnji; — zadostuje, če dva verodostojna — zanesljiva — moža kot priči dotično pismo podpišeta s svojim imenom in priimkom, ter dostavita svojo obrt ali svoj posel, stanovanje in starost s pristavkom, da jima je taisti, katerega podpis potrjujeta — osobno poznat.

Žalibog so te olajšave — o katerih se glede formalnosti lahko reči zamore, da se imenujejo olajšave po isti pravici, kakor *lucus a non lucendo* — zelo omejene, ker ne veljajo za pisma, ki se imajo napisati v deželni deski, za pooblastila in za pisma, v katerih znesek trjatve ali cena ali vrednost kake legovine ali kake pravice ni določena, ali pa v kateri navedena svota brez obresti in pripadkov presega znesek 100 gld.

Vender je to — kar državna postava dovoljuje — glede sedanjih slabih gospodarskih razmer, pri katerih treba gospodarju na vsak krajevar skrbno gledati, predno ga izda — vsaj neka olajšava, in to je današnje predlagatelje napotilo, predlagati ta postavni načrt, vsled katerega naj bi se vpeljala v državnem zakoniku dovoljena olajšava tudi v naši kronovini; to je v smislu večkrat omenjene državne postave mogoče, če deželni zbor izreče, katere stvari so v mejah državnega zakona malostne.

Sicer so te olajšave — kakor sem že pred omenil — neznatne, vender pridejo v poštev v tistih slučajih, kedar odpadejo za dotične stranke in identitetne priče, daljna s troški združena pota, zamude časa, kolek in pristojbina legalizovanja, troški za pota strank in identitetnih prič so pa tem manje potrebni v sedanjem času, ker bi vsled novo vremenih, z ogromnimi troški vzdrževanih šol, sedanji šolski naraščaj lahko toliko bil izobražen, da si lahko sam doma napiše kakšno odstopno pismo, pobotnico ali drugo izjavo.

Utegne se mi oporekati, da bi se vsled današnjega predloga še bolj razcvetelo zakonno pisarstvo. Ali gospoda moja, zakonno pisarstvo je stara stvar, ki bo trajala vse žive dni, če tudi imamo zoper to ostre postave — vsaj se tudi tatvine in drugi pregreški ne dajo zadušiti, dasiravno jih preganjajo paragrafi in hude kazni.

Tudi posilno legalizovanje ne more iztrebiti zakonnega pisarstva, ker je notar, kateremu predloži stranka kakšno listino ali pismo, le dolžan na zahtevanje dotične stranke legalizovati nje podpis, ne da bi bilo notarju treba znati, kaj je v dotičnem pismu ali kdo ga je napravil.

Bojazen, ki se čuje semtertje, da se bodo, ako se po današnjem načrtu za nekatera pisma odpravi posilno legalizovanje, ponarejala dotična pisma, se mi vidi nekoliko pretirana; gotovo si bode vsak dvakrat pomislil, in se branil podpisati listino kot priča in temu svojemu podpisu pristaviti cel svoj nacijonale — ime, priimek, stanovanje, starost, obrt posel, — o kateri listini mu je znano, da je falzifikat bodisi glede stvari, bodisi glede osebe, tako, da si mora zvest biti, da ga njegov podpis prej ali pozneje spravi v neljubo dotiko s kazenskimi paragrafi.

Gospoda moja! Glede vprašanja malenkosti usojam se opozoriti na bagatelno postavo, na postavo o pogojnem plačilnem povelji, o sumarnem postopanju, katera zadnja postava priznava kot malostne reči tiste, ki brez obresti in drugih pripadkov ne presegajo 500 gld.

Ako se oziramo na te postave, ki so se dose-daj dejansko obnesle, moramo pač priznati, da je

meja, ki jo stavi državni zakon, precej ozka, in da lahko mi, ako res želimo kake olajšave glede legalizovanja, gremo do skrajne meje ter proglasimo v naši deželi za malostne tiste stvari, katere navaja § 1. današnjega predloga.

Moj predlog, ki se nahaja v prilogi, se glasi: Visoki deželni zbor naj sklene:

»§ 1. Malostne zemljiško-knjižne stvari v smislu državnega zakona z dne 5. junija 1890, drž. zak. št. 109. so one, pri katerih v dotičnih listinah napovedani znesek kake terjatve ali cena ali vrednost kake legovine ali kakega prava sploh ne presega svote 100 gld. brez obresti in postranskih pristojbin.«

S tem predlogom naš deželni zbor ni osamljen, ker se pečajo z enakimi olajšavami pri legalizovanju, oziroma vknjižbi malostnih zemljiško-knjižnih stvari tudi sosedni štajerski, koroški in drugi deželni zbori.

Priporočam, da se moj predlog izroči upravnemu odseku v pretresovanje in posvetovanje.

Deželni glavar:

Ker je gospod predlagatelj utemeljil svoj predlog, prestopimo v zmyslu opravnega reda takoj na glasovanje o formalnem predlogu, da se samostalni predlog izroči upravnemu odseku v poročanje; prosim gospode, ki temu pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 6. točki dnevnega reda, to je:

6. Priloga 54. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca L. Svetca in tovarišev zadevajoč napravo nadsodišča in napravo pravne akademije, oziroma juridične fakultete v Ljubljani.

6. Beilage 54. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten L. Svetec und Genossen betreffend die Errichtung eines Oberlandesgerichtes, dann einer Rechtsakademie, beziehungsweise juristischen Facultät in Laibach.

Poslanec Svetec:

Slavni zbor! Moj predlog je v rokah gg. poslancev in torej je častiti gospodi znano, kaj da predlagam. Predlagam namreč napravo pravne akademije, oziroma juridične fakultete in napravo nadsodišča v Ljubljani. Dovolite mi, da ta svoj predlog tudi na kratko utrdim. Namen mojemu predlogu je, pospeševati narodno ravnopravnost, katera je z državno osnovno postavo slovenskemu narodu zagotovljena, zakaj znano je, da se ta osnovna postava, kar se tiče nas Slovencev, ne izvršuje, in znano je, da po Koroškem in Štajerskem, po Primorskem in tudi še sem in tje pri nas pišejo zapisnike s slovenskimi strankami

nemški ali laški in da se izdajajo odloki in sodbe slovenskim strankam v nemškem ali laškem jeziku. Zahteva, da se pravica vrši vsakemu narodu v njegovem jeziku, je pač tako sama po sebi razumljiva, da se je le čuditi, da v Avstriji, katera se ponaša, da je pravna država, ustavna država, ta pravica še ni uresničena. Kaj je pač uzrok temu, da se proti slovenskemu narodu ustavna postava, slovesno po cesarju potrjena, ne izvršuje? V prvi vrsti je uzrok pač slaba volja naše državne vlade, pomanjkanje eneržije v tem oziru.

Moja gospoda! Več ko 20 let je dotična ustavna postava v moči in vender sem in tje v slovenskih pokrajinah rekel bi še čisto nič ni izpolnjena. Nedavno, moja gospoda, se je šolski nadzornik Komljanec obsodil in sicer obsodil zato, ker on neki v štirih letih, kar je bil nadzornik, enega ukaza deželnega šolskega sveta ni izvršil. Ali gospoda moja; kaj porečete sedaj o naših ministrih, kateri 20 let ne izvršijo slovesno potrjene osnovne državne postave? (Klici na levi: — Ruße lufß: „Dobro, dobro!“) In ali imajo naši ministri kak izgovor, ne izvršiti te postave? Čisto nobenega uzroka. Včasih se je trdilo, kakor da bi osnovna postava o narodni ravnopravnosti zahtevala še kakih izvršilnih postav, ali ta misel se je že davno ovrgla. Naša osnovna postava o narodni ravnopravnosti bila je: po postavi z dne 21. decembra leta 1867., pravomočna precej po razglasitvi in se je imela precej po razglasitvi izvrševati in kakor osnovna državna postava mora ta postava prešiniti vse državno življenje, po njej se mora ravnati postavodajstvo in vsa državna uprava. In če bi bila osnovni postavi nasprotujoča kaka druga postava iz prejšnjih časov, moja gospoda, — saj poznamo izrek starih Rimljanov: „lex posterior derogat priori“ — po tisti postavi bi morala taka nasprotujoča postava sama ob sebi priti ob veljavo. Torej čisto nobenega izgovora nemajo naši ministri, da ne izvrše državne osnovne postave.

In kaj so nasledki tega, gospoda moja? Prvi nasledek je ta, da nam pomanjkuje zmožnih uradnikov. Tožba je splošna in sami ministri se pritožujejo, da na Koroškem, na Štajarskem nimajo dosti slovenščine zmožnih uradnikov. Mogoče, da je to resnica, ali moja gospoda, kdo je kriv temu, ali ni sama državna vlada kriva, ker ne uravnava šolstva v zmyslu državne osnovne postave?

In še neko drugo napako moram omeniti pri tej priložnosti. Postava se ne izvršuje, ker je nje izvršilo položeno večinoma v roke nemških in laških uradnikov. To je neka glavna napaka, zakaj nemški in laški uradniki so proti nam Slovanom tako slabo razpoloženi, imajo toliko predsodkov, da jim, rekel bi, skorej ni mogoče nam pravičnim biti. Ako torej državna vlada hoče enkrat, da one postave postanejo resnica, se mora izvršilo izročiti slovenskim rokam, ki razumeje Slovana (klici na levi: — Ruße lufß: „Dobro, dobro!“) in zatorej ravno predlagam jaz, da se napravi v Ljubljani juridična fakulteta, da se vzgajajo slovenščine zmožni uradniki in da se napravi višje sodišče za slovenske pokrajine, ker sedaj imamo dve nadsodišči, eno v Gradci in drugo v Trstu; povsodi prevagujejo ali Nemei ali Lahi, Slo-

venci pa so povsodi v manjšini. In nasledek je, da se ne skrbi za slovenski juridični naraščaj za slovenske pokrajine in po drugi strani, da se ne gleda na to, ali se o pravosodji národna ravnopravnost zastran Slovencev zvršuje.

Naša dolžnost je torej, gospoda moja, da pri-ganjamo vlado na to, naj stori svojo postavno in ustavno dolžnost.

Sedanja naša grofa Taaffe-ja vlada je precej s pričetkom razglasila svoj program, da hoče spravo narediti med avstrijskimi narodi. Ali vprašam Vas, gospoda moja, je-li sprava mogoča brez pravice? Je-li mogoče, da se sporazumimo mej seboj, ako se jednemu vse dovoljuje, drugemu pa najprimitivnejše pravice kratijo? Na tej podlagi je sprava nemogoča in jaz se le čudim, kako se more o spravi govoriti, med tem, ko se vse neprestano dela, da bi se sprava onemogočila. In gospoda moja, mar to, kar zahtevamo, ni postavno? Pri neki priložnosti se je tukaj v zbornici omenjalo, da dobivamo toliko koncesij od ministerstva, da jih kar že komaj prenašamo, da pa še nismo zadovoljni in še vedno novih zahtevamo.

Vender, kar smo prejeli, to ni nobena koncesija, to so le drobtinice naše pravice (klici na levi: — Rufe linfs: „dobro, dobro, tako je!“) to moramo zahtevati po svoji dolžnosti do naroda in do države. (Odobranje na levi. — Beifall linfs.)

Vem, da se mi bode ugovarjalo: „vi Slovenci hočete juridično fakulteto, hočete nadsodišče, katero bi večinoma slovensko uradovalo, ali vaš jezik za to še ni goden, vaš jezik še ni dosti razvit za to“. — Moja gospoda, to se je našemu jeziku že mnogokrat ugovarjalo, tudi takrat, ko se je hotela slovenščina vpeljati v gimnazije, in vrh tega se je takrat tudi reklo, nimate profesorjev in učnih knjig. Ali ko je prišlo dovoljenje, našli so se profesorji in našle so se knjige, in prepričan sem, naj se le dovolí Slo- vencem rabiti svoj jezik kjerkoli, v šolah in uradih, in bodo se našle vse potrebščine in tudi možje, kateri bodo to zvrševali. Jezik naš se lepo, čudo- vito lepo razvija. Primerjajmo naš sedanji jezik, kakor se rabi v knjigah, kakor se rabi v javnem življenji in pri uradih, in primerjajmo ga z nemškim jezikom, ako posežemo za dobro stoletje nazaj v čas slavne cesarice Marije Terezije. Oglejmo si nemške postave in ukaze iz tistega časa. Moja gospoda, ako se primeri naš sedanji jezik s tistim nemškim jezikom, mora se reči, da je naš jezik res klasičen jezik proti nemščini tistega časa. (Odobranje na levi. — Beifall linfs.) In jezik, ki se je razvil na tako lep način kljub temu, da je bil tako zametavan in zatiran, ima prihodnost in je vreden, da stopi v vrsto drugih izobraženih jezikov.

Porečete mi tudi zastran uradnikov, da niso zmožni slovenščine i. t. d. Resnica je, mnogo jih je, ki niso dosti zmožni, še več pa takih, ki ne čujejo zmožni biti. Nasproti imamo pa tudi uradnike, kateri spoštujejo postavno, ki se držé svoje prisega, katero so prisegli kot uradniki, da bodo osnovne državne postave natančno spolnovali. Imamo uradnike, ki dandanes slovenski uradujejo in tako lepo pišejo, da se mora človek kar čuditi. — Možje, ki se more- biti materinega jezika v šoli še učili niso, ki so vse,

kar znajo, z lastnim trudom si prilastili in so tako- rekoč samouki, ti možje pišejo tako, da se njih pisava sme pred svetom pokazati. To so možje, pred kate- rimi se mora klobuk sneti, na katere smeta narod in država ponosna biti.

Ali, moja gospoda, jaz pridem še na neke druge zádržke naše národne ravnopravnosti, in ti zádržki so grda navada naših nasprotnikov, pri vsaki priložnosti obsipati nas z denuncijacami. Komaj kaj dosežemo ali kaj zahtevamo, že se usipajo na nas denuncijacije, kakor ploha. Ni dolgo tega, kar ste sami čitali v „Novi Preši“, da nas je nek pri- jatelj počastil s celim uvodnim člankom, v katerem je kar mrgolelo od takih denuncijacij.

Ker so pa te denuncijacije take, da nam sem in tje delajo zapreke, ker se od ljudij, ne dosti po- učenih, verjamejo, zatorej dovolite, da v kratkem od- govárjam na te denuncijacije.

Tako na primer se nam očita panslavizem. Definicije te besede seveda ne poznam, vender pa jaz mislim, da se misli s tem reči, da vsi Slovani delamo na to, da bi se združili v jedno veliko slo- vansko državo. Moja gospoda, ali ima ta reč kaj verjetnosti? Pomislite, da še mi avstrijski Slovani se ne moremo sporazumeti za skupni program. To bi gotovo bilo nam vsem in korist in tudi državi. Ali dosedaj se nam Slovanom še znotraj države ni posrečilo sporazumljenje za skupni program in mislite li, da bi to laglje bilo, sporazumeti se z vsemi mnogo- brojnimi slovanskimi narodi, z vsemi slovanskimi državami? Kdor to pomisli, bode rad priznal, mislim jaz, da je to samo fantom ali fantazija, s katero se strašijo nevedni ljudje, s katero se strašijo, rekel bi, politični otroci.

Drugo, kar se nam očita in kar je bilo tudi v „Preši“ brati, je to, da mi hočemo napraviti veliko jugoslovansko kraljestvo. Tistega člankarja, ko bi ga poznal, bi jaz naprosil, naj napravi načrt, kako bi se dala ta ideja uresničiti, naj pove sredstva, s katerimi bi se dala napraviti velika jugoslovanska skupina zoper voljo Avstrije. In mislim, ko bi ga za ušesa prijel, ne vedel bi odgovora, in ko bi le količkaj poštenja imel v sebi, rudečica bi ga od same sramote občila zastran tega, kar po svetu pisari. Velika jugoslovanska skupina bi se s privoljenjem Avstrije najbrže dala narediti in morebiti bi bila tudi jako koristna. (Klici na levi: — Rufe linfs: „Dobro, dobro!“) Mnogo stotij so branili Slovani južne in zapadne meje avstrijske proti Romanom in azijskim barbarom. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „In proti Nemcem leta 1866.“) Ali ne mislite, da bi taka skupina bila tudi zdaj močna bramba proti jugu in zapadu, proti vzhodu in zahodu? (Odobra- vanje na levi. — Beifall linfs.)

Bog ve, če naši vladni krogi tega ne bodo še enkrat sprevideli in sami v roke vzeli naprave take jugoslovanske skupine.

Očita se nam nadalje rusizem, ali gospoda moja, Peterburg in Moskva sta daleč, in gravitirati v Peterburg in Moskvo, to mislim bi bilo posebno za nas Slovence jako težavna reč, tako težavna, da se mi zdi, da tisti, ki trdé, da je ta gravitacija mogoča,

da se sam sebi smeje in le norčuje s tem, kateremu kaj tacega na nos obeša.

Ali, moja gospoda, kakor sta Peterburg in Moskva daleč, veliko bližje je pa Berlin (Veselost na levi in klici: — Beifall links und Rufe: „Dobro, dobro!“) in od Berlina, moja gospoda, veje nekaj časa neka sapa, katera se meni zdi, da je za našo državo jako nezdrava. (Odobranje na levi; poslanec Hribar: — Beifall links; Abgeordneter Hribar: „Resnica!“) Sicer nečem dolžiti nemške vlade, ampak delujejo na Nemškem tudi drugi faktorji, časniki, društva in druge take moči. Moja gospoda, to dela, da je ta sapa, ki veje od Berlina, pač pri vsem tem, če je tudi vlada ne podpira, za našo državo venderle nevarna. Kaj so pa nasledki tega? Mi vidimo, da ta sapa napihuje nekatere Nemce tako, da postajejo proti Slovincem in sploh proti Slovanom od dné do dné nestrpljiveji, neznosnejši, kakor so to pokazali žalostni dogodki v Celji in v Opavi. Ta sapa daje tudi nekaterim Nemcem pogum, da očitno demonstirajo v velikonemškem pomenu, da slavé in povzdigujejo vse, kar pride iz Prusije. Naša Avstrija, naša dinastija, to jim je že bolj zadaj.

Jaz bi želel, da se naj slavni vladi tudi take demonstracije naznanjajo. Demonstracije, ki so obrnene proti nam Slovincem, te so, bi rekel, celó organizovane in sicer tako dobro organizovane, da njih žice vodijo noter v kabinetno pisarno Njega Veličanstva, kakor smo imeli pred par leti žalostno skušnjo. Želel bi, da tisti ljudje (Poslanec Dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Renegati!“), ki vodijo tiste žice v kabinetno pisarno, da bi tudi ne pozabili opomniti velikih krogov na demonstracije velikonemške, katere so nevarnejše, ker je Berlin blizu, Peterburg in Moskva pa daleč. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Neka sapa iz Berlina dela na to, da bi se Cislajtanijska kolikor mogoče ponemčila in zalibog tem težnjam se ne nasprotuje tako, kakor bi bilo za Avstrijo dobro. Mislite si, moja gospoda, da se ponemčijo Slovenci, da se ponemčijo Čehi. Cislajtanijska postane nemška. Mislite-li, da je potem za Avstrijo zraven zjedinjene Nemške še kaj prostora, da se potem Avstrija mora držati na strani Nemčije kot samostalna posebna država? Moja gospoda, iz tega je razvidno, da, ako se mi upiramo ponemčevanju, vršimo svojo patrijotično dolžnost do Avstrije. Zakaj recimo, da se Čehi in Slovenci ponemčijo, da postane slovenski in češki element, kateri se mora pač reči, da je pravi naravni avstrijski element, recimo da iz tega elementa postanejo renegati, ne mislite-li da bi se silno lahko ponovilo leto 1848., ko je nastala revolucija na Dunaji za Veliko Nemčijo in na Ogrskem za samostalni „magyar orszög“? Mar ne vidite, kako na primer na Ogrskem na vso moč delajo na to, da se „magyar orszög“ pripravi za samostalno državo; da se ondi z vso močjo zatirajo tisti elementi, ki so leta 1848. in 1849. borili se za Avstrijo? (Odobranje na levi; — Beifall links; poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Res je!“) Ne mislite-li, da se ti dogodki od leta 1848. in 1849. lahko ponovijo, zlasti če pridejo zraven vnanji vplivi, ter se zopet oglasi na Ogrskem Kossuth II. in na Dunaji

kdo drugi, ki je vnet za Veliko Nemčijo in ali ne mislite, da je potem mogoče, da ponemčevanje Slovanov, katero se sedaj od zgoraj celo, kakor je podobno, podpira, naredi, da bo finis Austriae, finis naše dinastije?

To, moja gospoda, moramo pomisliti in zatorej je naša dolžnost upirati se na vso moč ponemčevanju Slovincem in sploh Slovanom v Avstriji in gledati na to, da se ti pravi avstrijski elementi ohranijo in utrdijo.

Delajmo vsi na to in jaz rečem, Avstrija nam bode jedenkrat za to hvaležna. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Ker torej moj predlog meri ravno na to, da se slovenski element ohrani, okrepeča in utrdi, zato se nadejam, da bode našel podporo od cele visoke zbornice (Veselost na levi; — Heiterkeit links; poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „gotovo!“) in jaz ga najtopleje priporočam. V formalnem oziru pa priporočam, da se izroči upravnemu odseku. (Živahno odobranje na levi; govorniku se častita. — Lebhafter Beifall links; Redner wird beglückwünscht.)

Deželni glavar:

Prosim one gospode, kateri pritrde formalnem predlogu gospoda poslanca Sveteca, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo sedaj k daljni točki dnevnega reda, to je:

7. **Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu muzejskega zaklada za leto 1891., in o prošnji preparatorja Ferdinanda Schulz-a za zvišanje plače** (k prilogi 6.).
7. **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Museumsfondes pro 1891 und über die Petition des Präparators Fer. Schulz um Gehalts-erhöhung** (zur Beilage 6.).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Bevor ich zum Berichte über den Voranschlag für das Museum übergehe, ist es nothwendig, zuerst die Petition des Präparators Ferdinand Schulz, in welcher derselbe um Aufbesserung seiner Bezüge bittet, der Erledigung zuzuführen.

Es wird Ihnen, meine Herren, erinnerlich sein, daß bereits im verflossenen Jahre, was die Stellung des Präparators Schulz anbelangt, der hohe Landtag einen Beschluß gefaßt hat, dahin gehend, daß es wünschenswert wäre, die Stelle des Präparators aufzulassen und an Stelle desselben die eines Museums-Adjuncten zu schaffen. Nun ist die Durchführung dieses Beschlusses aus verschiedenen Gründen, deren Darstellung vielleicht noch im Laufe der weiteren Verhandlungen wünschenswert sein wird, nicht möglich gewesen, und in der Stellung des Präparators ist infolge dessen keine

Änderung eingetreten. Es werden, wie dies aus der Petition des genannten Präparators hervorgeht, demselben gegenwärtig Anträge günstigerer finanzieller Natur gestellt, als sie ihm von uns in seiner gegenwärtigen Stellung geboten werden, Anträge, denen er nicht gerne nachkommen möchte, weil ihn lebhaftere Interessen sowohl an das Museum als auch an das Land fesseln, Anträge aber, deren finanzielle Bedeutung für seine persönlichen Verhältnisse von solcher Wichtigkeit ist, dass man nicht ohneweiters an denselben vorübergehen kann. Der Finanzausschuss, in dessen Namen ich zu berichten die Ehre habe, hat diese Frage eingehend erwogen und ist der Ansicht, dass es mit Rücksicht auf die bevorstehende Organisation des Musealdienstes wünschenswert wäre, die Kraft des Bittstellers dem einheimischen Institute zu erhalten und demselben mit Rücksicht auf die Absichten, welche dem Finanzausschuss und dem Landesauschuss bezüglich der künftigen Organisation des Museums vorschweben, gewisse Begünstigungen in seiner gegenwärtigen Stellung zuzugestehen. Allerdings ist der Finanzausschuss nicht in der Lage, heute in irgend einer umfangreicheren Weise auf diese Frage einzugehen. Ich glaube nicht Ihre Geduld in soweit in Anspruch nehmen zu dürfen, um Ihnen die speciellen Wünsche des genannten Präparators auseinanderzusetzen, Wünsche, die jedenfalls weiter gehen, als der Finanzausschuss in der Lage ist, ihnen entgegenzukommen.

Der Finanzausschuss hat unter den Umständen, unter denen er auf die Interessen des Budgets Rücksicht nehmen zu müssen glaubt, sich veranlasst gesehen, eine nicht wesentliche Erhöhung der Bezüge des Bittstellers zu beantragen. Derselbe genießt jetzt einen Gehalt von 500 fl., außerdem steht er im Genusse einer Personalzulage von 150 fl., von Quinquenalzulagen von ebenfalls 150 fl., einer freien Wohnung und eines Beheizungspauschales von 80 fl.; endlich wird ihm aus der Remuneration, welche im Budget für das Museum mit 90 fl. ausgewiesen wird, jährlich ein Betrag von 50 fl. zugetheilt. Wenn der Finanzausschuss heute Ihnen vorschlägt, die Personalbezüge dieses Präparators von 150 fl. auf 350 fl. zu erhöhen, so dass die sämmtlichen Bezüge desselben auf 1.000 fl. sich stellen, neben dem Genusse der freien Wohnung und des Beheizungspauschales, so heißt das, dass eine Erhöhung der Bezüge desselben von 150 fl. in Antrag gebracht wird, bis nach durchgeführter Organisation dieses Dienstzweiges auch eine Regelung bezüglich des Gehaltes und der übrigen Emolumente auf Grundlage des Gesamtbezuges möglich sein wird.

Ich habe demnach, indem ich darauf hinweise, dass mit der Erhöhung von 150 fl., die beantragt wird, gleichzeitig eine Verminderung in einer anderen Post eintritt, die Ehre im Namen des Finanzausschusses vorzuschlagen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Nachdem die Organisation des landschaftlichen Musealdienstes im Sinne des Landtagsbeschlusses vom 29. Oktober 1889 bisher nicht durchgeführt werden konnte, werden bis zur Durchführung dieser Organisation die Bezüge des Präparators Ferdinand Schulz provisorisch in der Weise geregelt, dass demselben zu seinem

gegenwärtigen Gehalte von	500 fl.
und der Quinquenalzulage von	150 „
statt der bisherigen Personalzulage von 150 fl.	
eine solche im Betrage von	350 „
im Ganzen also	1000 fl.

sammt der freien Wohnung und dem Beheizungspauschale von 80 fl. an Bezügen und Emolumenten be-
williget werde.“

Ich erlaube mir diesen Antrag Ihrer Annahme zu empfehlen.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nachdem dieser Antrag die Zustimmung des hohen Hauses gefunden hat, wird es möglich sein, über den Vorschlag des Museumsfondes, welcher in der Beilage Nr. 6 des Landesauschusses enthalten ist, eingehender Bericht zu erstatten. Der Vorschlag des Museumsfondes, wie Sie aus dieser Beilage entnehmen werden, ändert sich nun infolge des eben gefassten Beschlusses im Capitel I, Titel 2 § 1 dahin, dass anstatt des ordentlichen Erfordernisses, welches dort mit 150 fl. angeführt ist, ein solches mit 350 fl. eingestellt werden muss. Es erhöht sich demnach unter dieser Rubrik das gesammte ordentliche Erfordernis von 2.355 fl. auf 2.555 fl.

Die nächstfolgende Rubrik, die Remunerationen betreffend, hingegen reducirt sich, wie ich schon früher hervorzuhelien mir erlaubt habe, von 90 fl. auf 40 fl., indem der Finanzausschuss daran festhält, dass von der Remuneration des Präparators Schulz, nachdem seine Bezüge erhöht worden sind, in Zukunft Umgang zu nehmen sei.

Bei Capitel III ist von Seiten des Vertreters des Landesauschusses im Finanzausschuss darauf hingewiesen worden, dass in dem Berichte über den Vorschlag des Landesfondes für 1891 unter der Rubrik VIII: Ausgaben für Unterrichts-, Bildungs- und Wohlthätigkeitszwecke eine Post von 1.000 fl. figurirt, welche die Adaptirung des Corridors zur Gewinnung von Localitäten zu Zwecken des Gewerbemuseums betrifft.

Der Finanzausschuss war in erster Reihe der Ansicht, dass es sich nicht empfehle, die verschiedenen Posten des Erfordernisses aus dem Museumsfonde auszuscheiden und getrennt von demselben bei dem Vorschlage des Landesfondes in Anschlag zu bringen. Aus diesem Grunde hat der Finanzausschuss die Ansicht vertreten, dass bei der Berathung über den Landesfond diese Position, die zu verlesen ich die Ehre hatte, zu entfallen haben werde, dass hingegen im Museumsfond eventuell ein Betrag für jene Zwecke einzustellen sei, die durch die Position des Landesfondes in Aussicht genommen worden waren. Es handelt sich darum, gewisse Zubauten im Innern des Museums durchzuführen, um die Aufstellung der Gewerbeausstellung zu ermöglichen. Nachdem jedoch über die Durchführung dieser an und für sich nicht bedeutenden, aber für die Circulation im Museum wichtigen Umbauten nicht die gehörigen Vorlagen dem Finanzausschuss zur Verfügung standen, und der Landesauschuss sich nicht überzeugen konnte, dass auf die vorgeschlagene Weise der beabsichtigte Zweck am besten erreicht werden könnte, so hat der Finanzausschuss einerseits sich zwar der Erkenntnis nicht verschließen können, dass zum Zwecke der Gewerbeausstellung gewisse Ausgaben nothwendig sein werden, war aber andererseits der Meinung, dass vorläufig mit einem kleineren Betrage

das Auskommen werde gefunden werden können und das namentlich von den Umbauten, bevor die Sache nicht reiflich überlegt worden ist, Umgang genommen werden sollte.

Auf Grund dessen beantragt der Finanzausschuss, dass im Capitel III als Titel 2 eine neue Position und als außerordentliches Erfordernis für die Adaptirung im Museum der Betrag von 300 fl. eingestellt werde.

Was das Erfordernis weiter noch anbelangt, so habe ich zu berichten, dass ebenfalls auf Grundlage der Berichte, welche dem Finanzausschuss in unmittelbarer Weise vorgelegt worden sind, bei Capitel VIII gleichfalls eine Erhöhung nothwendig sein wird. Es handelt sich um die Aufstellung, beziehungsweise Ordnung der Herbarien und zu diesem Behufe muss in diesem Titel unter den außerordentlichen Ausgaben ein höheres Erfordernis, als das mit 300 fl. eingestellte, ins Auge gefasst werden und beantragt der Finanzausschuss, in Anerkennung der vorgebrachten Gründe für diese Erhöhung unter dieser Post den Betrag von 400 fl. einzustellen. Durch diese Veränderung im Erfordernis wird sich der gesammte Betrag der Ausgaben, beziehungsweise des Erfordernisses auf 6.129 fl. stellen gegenüber dem Betrage von 4.879 fl., wie er gegenwärtig ausgewiesen ist.

Was nun die Bedeckung dieser Position anbelangt so ist an dem Grundsatz festzuhalten, der schon bei den verschiedenen Anlässen und Botirungen der Voranschläge des Museums beobachtet wurde, dass die Ausgaben mit den Einnahmen entsprechend zu bilanciren sind und dass infolge dessen der aus den eigenen Einnahmen nicht bedeckte Betrag durch Zuschüsse aus dem Landesfonde zu ergänzen ist. Die Zuschüsse aus dem Landesfonde zur Ergänzung der erforderlichen Bedeckung werden nach dem Ihnen vorliegenden Voranschlage unter Capitel III als Beitrag des Landesfondes zu den Regiekosten des Museums mit 4.601 fl. ausgewiesen. Infolge der Erhöhungen, die theilweise durch den Beschluss bezüglich des Präparators Schulz als festgestellt zu betrachten sind und die ich andererseits jetzt vorzuschlagen und im Namen des Finanzausschusses zu befürworten die Ehre hatte, infolge dieser Erhöhungen wird sich der Betrag, den das Land zu den Regiekosten des Museums beizutragen haben wird, von 4.601 fl. auf 5.351 fl. erhöhen.

Der Finanzausschuss glaubt demnach sowohl was die nun bereits eingehend dargelegten Posten bezüglich des Erfordernisses, als auch diese eine Erhöhung bezüglich der Bedeckung betrifft, diese Posten Ihrer Annahme empfehlen zu können.

Gleichzeitig möchte ich mit wenigen Worten nur auf jene Beschlüsse hinweisen, welche bereits im verflossenen Jahre über die Organisation und Leitung des Museums gefasst worden sind. Ich habe schon bei Einleitung meines Berichtes darauf hingewiesen, dass bestimmte, vom Landesauschuss im Finanzausschuss offen dargelegte Gründe die Durchführung dieser Beschlüsse bis heute nicht möglich gemacht haben. Der Finanzausschuss hat diese Gründe anerkannt; nichts destoweniger ist ebenso der Landesauschuss, wie der Finanzausschuss der Überzeugung, dass im Interesse des Museums eine gründliche Organisation desselben dringend noth thut und dass auch bezüglich der Leitung desselben unverzüglich die entsprechenden Vorkehrungen zu treffen seien. Ich habe in dieser Beziehung keinen Anlass in eine

weitergehende Auseinandersetzung in diesem Momente mich einzulassen und habe demnach im Namen des Finanzausschusses die nachfolgenden Anträge Ihrer Annahme zu empfehlen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Der Voranschlag des Musealfondes für das Jahr 1891 (Beilage 6) wird:

A. im Erfordernisse mit den folgenden Abänderungen genehmiget:

a) Capitel I, Titel 2, Paragraphe Personalzulage des Präparators statt 150 fl. 350 fl.

b) Capitel II, Remunerationen statt 90 fl. 40 fl.

c) Capitel III als Titel 2 und außerordentliches Erfordernis für nothwendige Adaptirungen in der Gewerbeabtheilung 500 fl. wogegen Post VIII, Titel 1, § 2 des Landesvoranschlages (Beilage 33) zu entfallen hat.

d) Capitel VIII, Kosten für Aufstellung der Musealsammlung im außerordentlichen Erfordernisse erhöht von 300 fl. auf 400 fl.

daher das Gesamtterfordernis pro 1891 statt 4.879 fl. 6.129 fl. und ebenso

B. in der Bedeckung mit der einzigen Abänderung in

Capitel III, Beitrag des Landesfondes zu den Regiekosten des Museums von 4.601 fl. erhöht auf 5.351 fl.

so dass sich die Gesamtbedeckung für das Jahr 1891 auf 6.129 fl. stellt und sonach mit dem Erfordernisse bilancirt.

Der Betrag von 5.351 fl. ist in den Landesfond einzustellen.

II. Indem der Landtag sein Bedauern ausspricht, dass die am 29. Oktober v. J. gefassten Beschlüsse bezüglich der Organisation und Leitung des Museums bisher nicht durchgeführt werden konnten und die Nothwendigkeit der diesfälligen Vorkehrungen sich immer dringender und unabweislicher herausstellt, wird der Landesauschuss beauftragt, eine zweckmäßige Organisation dieses Dienstzweiges vorzubereiten, namentlich bezüglich einer entsprechenden Leitung des Museums unverzüglich die geeigneten Dispositionen zu treffen und die auf die Organisation bezüglichen Anträge unter Vorlage der nothwendigen Dienstinstructionen dem nächsten Landtage zur Genehmigung zu unterbreiten.“

Diese Anträge habe ich die Ehre im Namen des Finanzausschusses Ihrer Annahme zu empfehlen.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno debato. Želi kdo besede?

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Usojal si bodem v splošni debati staviti neko resolucijo, ker ne najdem prilike, da bi se oglasil h kakemu posameznemu predlogu za stvar, na katero bi rad obrnil Vašo pozornost. V poročilu deželnega odbora vidim, da se je izdalo za nemško knjigo „Führer durch das Museum“ pokoj-

nemu Deschmannu za sestavo 200 gld. nagrade, in 301 gld. 16 kr. Kleinmayrju za tisk, torej skupaj 501 gld. 16 kr. Tudi jaz nikakor ne trdim, da se je ta svota izdala po nepotrebnem, nekaj pa se mi vender zdi čudno. Po vsem poročilu iščem brez uspeha kakega sledu o enaki slovenski knjigi, o kateri bodo gotovo Nemci in Slovenci priznali, da je ravno tako potrebna, kakor nemška. Kajti, to mora vender vsakdo priznati, da ne zahajajo v naš muzej samo Nemci, temveč da zahaja tja tudi veliko slovenskega prebivalstva. S tem pa mislim, da je potreba enake slovenske knjige za ta zavod dokazana. Zato bi priporočal, da naročimo dežel-nemu odboru preskrbeti, da se ali Deschmanova knjiga, ki je izvrstna, preloži na slovenski jezik, ali pa da se napravi enaka slovenska knjižica v izvirniku. Seveda moram pa deželni odbor opozarjati na to, da se ne bi imela vrniti v to knjižico ista slovenščina, kakor jo nahajamo sedaj v poročilu o našem muzeji. V letnem poročilu deželnega odbora nahajamo na primer na strani 165. — poroča se namreč o darovih — „I. Naturalien. An Spenden: Jakob Petrin einen Haarballen vom Hund,“ — to je preloženo: Jakob Petrin eno kepo govejih las.“ (Veslost. — Heiterkeit.) Izrekam torej željo, če se že preloži knjiga Deschmannova, da se gleda na boljše in pravilnejšo slovenščino. Ker se sicer strinjam z nasveti in poročilom častitega gospoda poročevalca, bi si samo usojal priporočati, da se sprejme tudi sledeča resolucija:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželnemu odboru se naroča, da mu je preskrbeti, da se Deschmannova knjiga „Führer durch das Landesmuseum“ ali na slovenski jezik preloži, ali pa da se izdá izvirna slovenska knjiga jednakega obsega.“

Deželni glavlar:

Usojam si v prvi vrsti prositi gospode, kateri podpirajo to resolucijo, naj blagovolé ustati.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Resolucija je zadostno podprta in je torej v debati.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, želi gospod poročevalec?

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe über den Antrag, den wir soeben gehört haben, die Resolution, betreffend die slovenische Übersetzung des „Führer durch das Landesmuseum“ selbstverständlich im Namen des Finanzausschusses keinen Antrag zu stellen, zweifle aber nicht, daß, wenn dieser Antrag im Finanzausschusse gestellt worden wäre, er die vollste Zustimmung desselben gefunden hätte. Ich für meine Person schließe mich diesem Antrage unbedingt an, nur erlaube ich mir noch eine einzige Bemerkung den Rechenschaftsbericht betreffend beizufügen, weil ich glaube, daß sie zur Ergänzung des ganzen Berichtes erforderlich ist. Ich habe mich enthalten über den Rechenschaftsbericht zu sprechen, weil dieser (§ 7 C. des Rechen-

schaftsberichtes) mir zur Berichterstattung nicht zugewiesen worden ist, sondern nach den Informationen, die ich eingeholt habe, dies dem Specialausschusse zusteht. Wäre dies nicht der Fall und wäre ich in der Lage gewesen, auch über den Rechenschaftsbericht zu sprechen, dann hätte ich neben der vollständig begründeten Bemänglung, die der Herr Vorredner vorgebracht hat, noch andere, viel weiter gehende Bemänglungen dieses Rechenschaftsberichtes, der sich durch Mangelhaftigkeit in vielen Richtungen hin auszeichnet, vorzubringen; weiters habe ich nichts beizufügen.

Deželni glavlar:

Prestopimo v nadrobno razpravo in prosim g. poročevalca, da prebere prvi predlog finančnega odseka.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

(Bere I. predlog finančnega odseka. — Sieht den Antrag I des Finanzausschusses.)

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde I. predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospoda poročevalca, da bere II. predlog finančnega odseka.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Punkt II lautet:

„Indem der Landtag sein Bedauern ausspricht, daß die am 29. Oktober v. J. gefassten Beschlüsse bezüglich der Organisation und Leitung des Museums bisher nicht durchgeführt werden konnten und die Nothwendigkeit der diesfälligen Vorkehrungen sich immer dringender und unabweislicher herausstellt, wird der Landesauschuß beauftragt, eine zweckmäßige Organisation dieses Dienstzweiges vorzubereiten, namentlich bezüglich einer entsprechenden Leitung des Museums unverzüglich die geeigneten Dispositionen zu treffen und die auf die Organisation bezüglichen Anträge unter Vorlage der nothwendigen Dienstinstructionen dem nächsten Landtage zur Genehmigung zu unterbreiten.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Der dritte Antrag, der als Resolution eingebracht wurde, von welchem ich aber glaube, daß er als Punkt III dieses Beschlusses, wenn der Herr Antragsteller damit einverstanden ist, zu betrachten sei, lautet:

„Deželnemu odboru se naroča, da mu je preskrbeti, da se Deschmann-ova knjiga „Führer durch das Landesmuseum“ ali na slovenski jezik preloži, ali pa da se izda izvirna slovenska knjiga jednakega obsega.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

8. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi deželnega gledališča (k prilogi 35.).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Bau des landschaftlichen Theaters (zur Beilage 35).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Hohes Haus! Der Bericht des Landesauschusses inbetreff des Baues des landschaftlichen Theaters, Beilage Nr. 35, liegt Ihnen vor. Dieser Bericht, auf dessen Einzelheiten einzugehen, da die Herren ihn kennen, nicht nothwendig erscheint, enthält zwei Punkte, bezüglich welcher eine nachträgliche Beschlussfassung des hohen Landtages nothwendig ist.

Sie erinnern sich, meine Herren, des Beschlusses, den der hohe Landtag im Jahre 1888, betreffend die Beschaffung des Baufondes für das Theater dahin gefaßt hat, daß falls die Geldmittel zur Aufbringung des Baufondes aus anderen Quellen nicht in genügender Weise zufließen sollten, der Landesauschuss ermächtigt werden soll, zur Bedeckung des Abganges dieses Baufondes ein Anlehen zu 4% bis zum Höchstbetrage von 100.000 fl. aufzunehmen.

Der Landesauschuss hat, nachdem es sich gezeigt hat, daß die nothwendigen Mittel aus anderen Quellen nicht vorhanden seien, sich genöthiget gesehen, der Frage der Aufnahme dieses Anlehens näher zu treten, und es ist natürlich, daß er in erster Reihe bezüglich des Zinsfußes von 4%, der ihm imperativ vorgeschrieben war, verlässliche Informationen oder Zusicherungen einzuholen versuchte. Er hat sich infolge dessen an die beiden Finanzinstitute der Landeshauptstadt, die krainische Sparcasse und die städtische Sparcasse, mit der Anfrage gewendet, ob es denselben möglich wäre, für den bezeichneten Zweck ein Anlehen zu 4% zu bewilligen. Er that dieses mit Recht in erster Reihe nur rücksichtlich dieser beiden genannten Institute, weil er voraussetzen mußte, daß diese beiden Institute ein lebhaftes Interesse an dem Zustandekommen des geplanten Unternehmens haben dürften und daß, wenn bei irgend einem Institute, der Landesauschuss bei diesen den gewünschten Erfolg erreichen würde.

Wir haben im Finanzausschusse von den Mitgliedern des Landesauschusses die Information erhalten, daß nicht nur die krainische Sparcasse, sondern auch die städtische Sparcasse, was in dem gedruckten Berichte noch nicht mitgetheilt werden konnte, leider angesichts der herrschenden finanziellen Verhältnisse nicht in der Lage ist, ein Anlehen zu 4% zu bewilligen und daß die gleichen Gründe, welche von Seite der krainischen Sparcasse angeführt wurden, auch für die städtische Sparcasse in dieser Beziehung maßgebend sind und daß unter 4 $\frac{1}{2}$ % auf die Aufnahme eines Anlehens nicht zu rechnen sei. Es ist unter diesen Verhältnissen natürlich, daß dem Landesauschusse, welcher das Geld benötigte, nichts anderes übrig blieb, als von dem hohen Landtage die Ermächtigung zu erbitten, statt des Zinsfußes von 4%, der ihm vorgeschrieben war, mit der Verzinsung bis 4 $\frac{1}{2}$ % gehen zu dürfen. Das ist der erste Punkt der Anträge des Landesauschusses.

Der zweite Punkt betrifft die Wahl des Bauplatzes.

Wir haben im vorigen Jahre anlässlich der Verhandlung über diesen Gegenstand uns definitiv für die Wahl des Kaiser Josefs Platzes als Bauplatz für das Theater erklärt. Sie wissen, meine Herren! daß die Stadtgemeinde Laibach sich im Interesse des Theaterbaues einerseits zur unentgeltlichen Überlassung des Bauplatzes und zum Beitrage von 15.000 fl. bereit erklärt hatte. Nachdem die Stadtgemeinde nur diesen Bauplatz unentgeltlich zu überlassen in der Lage war, ist der Beschluss vom vorigen Jahre vollkommen gerechtfertiget. Nichtsdestoweniger ist von verschiedenen Seiten, welche auf die Wahl des Bauplatzes Einfluß zu üben in der Lage waren, sowohl von Seite der Landesregierung, als auch von anderen Kreisen darauf hingewiesen worden, daß der gewählte Platz dem Zwecke vielleicht im minderen Grade als ein anderer entsprechen würde. Nachdem sich während des laufenden Jahres eine günstige Gelegenheit zur Erwerbung eines geeigneten Platzes herausgestellt hat, hat der Landesauschuss auf eigene Verantwortung hin sich entschlossen, einen anderen Bauplatz käuflich zu erwerben und es ist natürlich, daß er für diese Erwerbung die Indemnität einzuholen hat. Der Bauplatz wurde um 35.000 fl. erworben. Zu dieser Erwerbung hat die krainische Sparcasse als Beitrag 20.000 fl. gegeben und der fehlende Betrag von 15.000 fl. sollte nach der Auffassung des Landesauschusses von Seite der Stadtgemeinde als Ersatz für den zur Verfügung gestellten Platz bewilliget werden, wodurch der Gesamtbetrag von 35.000 fl. seine volle Deckung gefunden hätte und das Auskommen innerhalb der präliminirten Beträge nach dem damaligen Stande der Dinge möglich erschien. Die Wahl des Platzes ist von Seiten des Finanzausschusses als eine zweckmäßige anerkannt worden; der Finanzausschuss hat die Gründe vollständig gebilliget, welche den Landesauschuss zu dieser Änderung des hohen Landtagsbeschlusses bestimmt haben. Der Finanzausschuss hat anerkannt, daß, als dieser Kauf abgeschlossen wurde, der Landesauschuss vollständig berechtiget war, zu erwarten, daß aus dieser Operation keinerlei finanzielle Nachtheile für die Durchführung des ganzen Projectes erwachsen würden. Wenn dies trotzdem der Fall war, worauf ich später zurück zu kommen die Ehre haben werde, so ist es nach reiflicher Erwägung des Finanzausschusses nicht die Schuld des Landesauschusses, sondern anderer Zufälle, und deshalb ist der Finanzausschuss in der Lage, auch die von Seiten des Landesauschusses für den Ankauf der gedachten Parzelle um den Betrag von 35.000 fl. angesuchte Indemnität zu beantragen.

In einer der letzten Sitzungen des hohen Landtages ist, wie Ihnen erinnerlich sein wird, ein Bericht der Bauleitung des Theaters im Wege unseres Präsidiums an den Finanzausschuss geleitet worden, der weitere, als die in dem vorliegenden Berichte enthaltenen Anträge bezüglich des Erfordernisses für den Theaterbau enthält. Dieser Bericht ist im Finanzausschusse, der denselben in eingehende Verhandlung gezogen hat, durch die weiteren direct abgegebenen Erklärungen des Referenten des Landesauschusses im Finanzausschusse selbst derartig ergänzt worden, daß er heute als Bericht des Landesauschusses zu gelten hat und Sie erlauben mir, daß ich diese Posten, welche von Seite des Landes-

ausschusses selbst schon auf Grundlage des Berichtes der Bauleitung als außerordentliches Erfordernis, beziehungsweise als eine außerordentliche Credit-Bewilligung vorgebracht wurde, kurz skizzire. Der Landesauschuß beantragt im Sinne des Berichtes der Bauleitung und der uns zugekommenen weiteren Erklärungen:

„1.) Einen Nachtragscredit von 3000 fl. für verschiedene bauliche Vervollkommnungen, welche bei der Ertheilung der Baubewilligung durch die k. k. Landesregierung mit Bezug auf die Heizungsanlage, die Dachbodentreppe und die Tagescassa vorgeschrieben wurden;

2.) 2500 fl. für den Einbau der Justierbrücken und Arbeitsgalerien der Bühne in Eisen statt in Holz, und

3.) 2500 fl. die Ergänzung der betriebsfähigen Ausstattung der Bühne und für Anschaffung eines Feuerautomaten.“

Es ist begreiflich, daß der Landesauschuß diese Posten als vollständig gerechtfertigt anerkennen muß, weil die Baubewilligung von der Einhaltung dieser Vervollkommnungen abhängig gemacht wurde und dieselben damals nicht vorausgesehen werden konnten, als das Bauproject aufgestellt wurde. Die Gegenstände, um die es sich handelt, sind durch die Punkte, welche ich zur Verlesung zu bringen die Ehre hatte, hinreichend angedeutet, so daß ich glaube, daß eine weitere Specification derselben nicht nothwendig ist.

Ferner hat der Landesauschuß, wie es in dem Berichte der Bauleitung heißt „für den Einbau der Justierbrücke und Arbeitsgalerien der Bühne in Eisen anstatt in Holz“ einen weiteren Betrag von 2.500 fl. zu diesem Zwecke als vollständig gerechtfertigt anerkannt, weil nicht nur die Solidität und Feuerficherheit des Baues, sondern auch die künstlerische Ausführung mit diesen Momenten wesentlich in Verbindung steht.

Ebenso konnte sich der Landesauschuß der Ergänzung nicht verschließen, daß die dritte Post per 2.500 fl. „für eine Ergänzung der betriebsfähigen Ausstattung der Bühne mit Decorationen, Practicabeln, diversen Utensilien und dem Planerischen Feuerautomat“ unumgänglich nothwendig sei; er hat demnach unter Zusammenfassung dieser 3 Positionen im Gesamtbetrage von 8000 fl. an den Finanzausschuß den Antrag gestellt, diese Summen als außerordentliches Erfordernis für den Bau des Theaters zu bewilligen.

Dieser Bericht der Bauleitung, beziehungsweise die Vorlage des Landesauschusses ist auch in den übrigen Punkten von Seiten des Finanzausschusses eingehend und gründlich in Erwägung gezogen worden und hat sich herausgestellt, daß auch die weiteren Posten, obwohl dieselben von Seite des Landesauschusses nicht direct zur Bewilligung vorgeschlagen wurden, solcher Art sind, daß man sich der Erkenntnis nicht verschließen kann, sie seien unumgänglich nothwendig zum Theile schon deshalb, weil sie theils als schon ausgegeben zu betrachten sind. Posten dieser Art sind: die Einleitung der Wasserleitung in das Theater, wofür ein Betrag von 1000 fl. nothwendig ist, und ein Betrag von 200 fl. als Differenz bei Anschaffung von Marmorsäulen, die in der ursprünglich beantragten Weise aus einheimischem Marmor, wie die Erfahrung zeigt, schwer herzustellen wären. Diese zwei Posten von 1000 fl. und 200 fl. wurden neben den anderen Posten als unumgänglich

nothwendig bezeichnet und ebenso eine weitere Post per 2500 fl. als Ersatz für die Differenz, welche durch eine höhere als voranschlagmäßige Hintangabe der Eisenconstruction erwachsen ist. Wenn für die Eisenconstruction der in dem Vorschlage beantragte Betrag bereits ausgegeben wurde, wie es thatsächlich der Fall ist und wenn unter diesem Titel noch die Eisencourline nachgeschafft werden muß, was nach den bestehenden Vorschriften unumgänglich nothwendig ist, so darf wohl behauptet werden, daß diese Ausgaben schon gewissermaßen verausgabt anzusehen sind, weil ohne die Courline das Theater unmöglich ist. Der Finanzausschuß hat aus diesen Gründen erkannt, daß es nothwendig sei, außer den vom Landesauschusse beantragten 8000 fl. noch einen Betrag von 1200 fl. unter dem Titel „Wasserleitung“ und „Marmorsäulen“, sowie 2500 fl. unter dem Titel „Differenz bei Bestellung der Eisenconstruction“ als außerordentliches Erfordernis in Anspruch zu nehmen, wodurch sich das außerordentliche Erfordernis im ganzen auf 11 700 fl. stellt.

Nun ist aber damit die Reihe jener Anforderungen, welche der Ban des Theaters als unabweislich erfordert, noch nicht erschöpft und ich muß hier noch auf eine Post zurück kommen, nämlich auf die 7500 fl., welche, wie ich früher anzudeuten die Ehre hatte, gewissermaßen beim Ankaufe des Bauplatzes in Ausfall gekommen ist. Ich sagte, daß man von Seite der Stadtgemeinde Laibach auf den Ersatz für die Kosten des Bauplatzes per 15.000 fl. gerechnet hat und nachdem die Stadtgemeinde Laibach sich nur zu einem Beitrage von 7500 fl. unter diesem Titel bereit erklärt hat, ist der Ausfall von 7500 fl. entstanden. Man hoffte bei Vergebung der Arbeiten unter günstigeren Bedingungen, als sie im Bauprojecte enthalten waren, diesen Betrag ersparen zu können, leider aber ist diese Hoffnung nicht in Erfüllung gegangen, vielmehr hat sich aus unvorhergesehenen Ursachen, die Niemanden zur Last fallen können, bei Fundamentirung des Gebäudes ergeben, daß größere, als die projectirten Ausgaben nothwendig waren; man stieß zwar nicht auf Wasser, wohl aber auf einen humusartigen Boden, der eine viel theuerere Fundamentirung, als sie projectirt war, erforderte, und ist deshalb für die Fundamentirung ein Betrag von circa 8000 fl. mehr ausgegeben worden, als veranschlagt war. Das sind Ausgaben, für die Niemand verantwortlich gemacht werden kann, die aber die Hoffnung vernichteten, namentlich jene 7.000 fl. hereinzubringen, auf welche ich früher hingewiesen habe.

Es ist also zu constatiren, daß in der Summe von 190.000 fl., worin diese 7500 fl. inbegriffen waren, thatsächlich dieser Betrag fehlt.

Nun sind die Verhandlungen zwischen dem Landesauschusse und der Stadtgemeinde Laibach über den Beitrag zu diesem Zwecke noch nicht abgeschlossen und der Finanzausschuß hat seinerseits dem dringendsten Wunsche Ausdruck gegeben, daß diese Verhandlungen von Seite des Landesauschusses mit dem größten Nachdrucke weiter geführt und kein Mittel unverjucht gelassen werden möge, um die Stadtgemeinde Laibach zu bestimmen, den fehlenden Betrag von 7500 fl. zu erzeu. Ich glaube die Hoffnung des Finanzausschusses ist eine berechtigte, da die Stadtgemeinde Laibach gewiß an dem Zustandekommen dieses Theaters am lebhaftesten interessirt ist.

Die Herren Vertreter der Stadt Laibach können sich unmöglich der Erkenntnis verschließen, daß außerordentliche Verhältnisse allein diesen Ausfall begründet haben und sie werden, wenn sie die Details kennen lernen, die für das Gebäude von der größten Bedeutung sind, ich hoffe, keinen Augenblick zögern, für die künstlerische Ausschmückung dieses Baues, der der Hauptstadt zur Zierde gereichen soll, nach Kräften mitzuwirken. Ich glaube, daß die Voraussetzung gerechtfertigt ist, daß der fehlende Betrag von 7500 fl. ersetzt werden wird.

Nichtsdestoweniger aber hat der Finanzausschuß gedacht, daß, nachdem dieser Abgang aus dem Ankaufe des Bauplatzes sich ergibt, es sich empfehlen würde, ein Ansuchen auch an die krainische Sparcasse, welche in so ausgezeichnete Weise ihr Wohlwollen für dieses Unternehmen bereits bethätigt hat, dahin zu stellen, daß dieselbe zur Ergänzung des Ausfalles nach Kräften beitragen möge.

Der Ausfall, um den es sich handelt, ist nicht der Betrag von 11.700 fl., sondern ein weiter reichender Betrag und ich habe im Namen des Finanzausschusses die Ehre darauf hinzuweisen, daß gewisse Arbeiten, welche durch den Betrag von 7500 fl. ausgeführt werden sollten, von welchem Betrage die Summe von 1200 fl. auszuscheiden ist für die Wasserleitung und die genannten Säulen, während alle übrigen Dinge als ein Erfordernis, durch unmittelbaren Credit gedeckte Bewilligungen, sich darstellen, — daß dieser Betrag nichts destoweniger als ein solcher bezeichnet werde, der für die Durchführung des Baues, wie er projectirt ist, nothwendig erscheint. Wenn wir trotzdem im Finanzausschusse für diese nothwendigen Auslagen noch keine Bedeckung in Vorschlag zu bringen uns veranlaßt gesehen haben, so geschah es aus dem Grunde, weil wir die Hoffnung hegen, daß sowohl die Stadtgemeinde Laibach, als auch die krainische Sparcasse zur Bedeckung des außerordentlichen Abganges von 18.000 fl. entsprechende Beiträge zu leisten sich bestimmt fühlen werden.

Endlich habe ich im Auftrage des Finanzausschusses noch über die Frage zu berichten, welche die Incorporirung jener Parzellen betrifft, auf welchen das Theater steht, und welche, wie die Herren wissen, dem Gemeindeverbande der Ortsgruppe Unterschischka angehören.

Nachdem wir im Jahre 1886 ein Gesetz beschlossen haben, durch welches diese und noch andere Parzellen mit der Gemeinde Laibach vereinigt werden sollen, beantragt der Finanzausschuß, daß der Landesauschuß sich auf das nachdrücklichste bei der hohen Regierung dahin verwenden möge, daß jenem im Jahre 1886 beschlossenen Gesetze bezüglich der Abgrenzung der Territorien der Ortsgemeinde Unterschischka und der Stadt Laibach die Allerhöchste Sanction zutheil werde. (Klici: — Rufe: „dobro“!) Im übrigen erlaube ich mir nur noch beizufügen, daß der Finanzausschuß alle weiteren Ausführungen des Landesauschussesberichtes zur Kenntnis zu nehmen empfiehlt und indem ich dem mir gewordenen Auftrage soweit als möglich entsprochen zu haben annehme, erlaube ich mir die Anträge des Finanzausschusses, wie sie gedruckt Ihnen vorliegen, Ihrer Annahme zu empfehlen. (Klici: — Rufe: „Dobro, dobro“!)

Der Finanzausschuß beantragt:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) In theilweiser Abänderung der Landtagsbeschlüsse von 22. October 1888 und 20. November 1889 wird der Landesauschuß ermächtigt, für das zur Bedeckung des beim Baufonds des Theaters sich ergebenden Abganges aufzunehmende Anlehen von 100.000 fl., falls ein niederer Zinsfuß nicht erreichbar wäre, auch eine Verzinsung von $4\frac{1}{2}\%$ zuzugestehen und für diesen Beschluß die A. h. Genehmigung zu erwirken;

2.) ebenso wird die um den Preis von 35.000 fl. erfolgte Erwerbung der an der Triester Straße gelegenen Villenrealität Gs. Nr. 104, recte 108 in Unterschischka, Bauparzelle Nr. 536/3 und Gartenparzelle Nr. 536/2 als Bauplatz für das landschaftliche Theater nachträglich genehmigt;

3.) auf Grundlage der weiteren, im Finanzausschusse mündlich erstatteten Berichte des Landesauschusses werden über die Landtagsbeschlüsse vom 22. October 1888 und 20. November 1889 hinausgehend zur Bedeckung dringender Erfordernisse beim Baue des landschaftlichen Theaters nachfolgende außerordentliche Credite bewilligt:

- a) 1000 fl. für die Anlage einer Trinkwasserleitung;
- b) 200 fl. als Differenz für die Anschaffung der Vestibulesäulen aus venetianischem Marmor;
- c) 3000 fl. für verschiedene bauliche Bervollkommnungen, welche bei der Ertheilung der Baubewilligung durch die k. k. Landesregierung mit Bezug auf die Heizungsanlage, die Dachbodentreppen und die Tagescassa vorgezeichnet wurden;
- d) 2500 fl. als Ersatz für die Differenz, welche durch eine höhere als die voranschlagsmäßige Hintangabe der Eisenconstruction erwachsen ist;
- e) 2500 fl. für den Einbau der Justierbrücken und Arbeitsgalerien der Bühne in Eisen statt in Holz; und
- f) 2500 fl. für die Ergänzung der betriebsfähigen Ausstattung der Bühne und für Anschaffung eines Feuerautomaten, im Ganzen 11.700 fl., welche in den Vorschlag des Theaterfonds als Vorschuß des Landesfonds einzustellen und durch diesen zu bedecken sind.

4.) Es wird außerdem für die künstlerische Ausführung des Theaterbaues nach dem genehmigten Projecte ein weiteres Erfordernis von 6300 fl. vom Landtage als nothwendig anerkannt.

5.) Der Landesauschuß wird beauftragt, zum Zwecke eines theilweisen Ersatzes zur Bedeckung dieser sub 4 und 5 im Gesamtbetrage von 18.000 fl. ausgewiesenen außerordentlichen Bedürfnisse sich nicht nur bei der Stadtgemeinde Laibach für den bereits angesprochenen Betrag von 7500 fl. nachdrücklichst zu verwenden, sondern auch der krainischen Sparcasse das Ansuchen um einen weiteren Beitrag zu den angegebenen Zwecken nahezulegen.

6.) Ferner wird der Landesauschuß beauftragt, sich bei der hohen Regierung angelegentlich dafür zu verwenden, daß dem vom Landtage am 22. Jänner 1886 beschlossenen Gesetze, durch welches die Grenzen der im politischen Bezirke Laibach Umgebung gelegenen Ortsgemeinde Unterschischka und der Stadt Laibach geändert werden, die Allerh. Sanction erteilt werde.

7.) Der Bericht des Landesauschusses vom 11. October d. J., Beilage 35, wird zur Kenntnis genommen.“

Deželni glavar:

Otvaram splošno debato; želi kdo besede?

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! V finančnem odseku se je, ko se je posvetovalo o zopetni zgradbi deželnega gledališča, tudi ventilovalo drugo vprašanje, o katerem častivredni gospod poročevalec danes ni govoril. Obžalujem, da se je v finančnem odseku to vprašanje takorekoč le mimogredé obravnavalo in da finančni odsek ni hotel bolj natanko se prepričati, ali ne bi kazalo, da bi njegov poročevalec stavil visokemu deželnemu zboru primerne nasvete o tej nežni stvari. Mislim namreč električno osvetljava novega gledališča.

Po mojih mislih je nedopustljiva pregreha, če kdo dandanes žida gledališče in ne vpelje vánjo električne osvetljave. Vsa nova gledališča, katera so se sezidala v poslednjem času, imajo električno osvetljava, katera se priporoča v primeri s plinovo osvetljava v prvi vrsti gledé večje varnosti proti požaru, v drugi vrsti pa iz zdravstvenih oziror. Kar se tiče stroškov te nove osvetljave, skušal bom dokazati Vam v teku svojega govora, da bi deželi ne le ne provzročila večjega bremena, temveč da bi bila celo še cenejša nego plinova osvetljava. Dežela imela bi torej celo korist od tega, ako se vpelje v novem gledališči mesto plinove, električna osvetljava.

Gledé električne osvetljave same zdi se mi potrebno omeniti še, da jaz tega načina osvetljava ne smatram več za luč bodočnosti, temveč za luč sedanjega časa. Mnoga mesta imajo celo že vpeljano splošno električno osvetljava, kakor na primer v naši državi Tamišvar in Žižkov, v Italiji Videm, kjer se je po inženirji Malignaniju s sijajnim uspehom vpeljala električna osvetljava. Sam sem si letos ogledat šel električno osvetljava na Videm in inženieur Malignani bil je tako prijazen, da mi je vso napravo razkazal ter mi podal željena pojasnila. Zanimal sem se za stvar zlasti zato, ker sem v mestnem uradu poizvedel, da je električna luč, ki tako izvrstno funkcijonuje, da niti jedenkrat ni še odrekla, mnogo cenejša, nego je mesto plačevalo poprej za plinovo osvetljava. Mislim, če je stvar tako daleč napredovala, da si celo mesta vpeljujejo električno luč, da bi bilo pač neodpustljivo, da bi mi novo deželno gledališče ne osvetili z električno.

Gospoda moja! obvezani smo skrbeti, da bode oni kapital, ki ga investujemo v gledališče, tudi kolikor mogoče varen. Pred vsem moramo skrbeti, da se novo gledališče sezida in uredi tako, da se ne bode bati takobrž ognja, kajti čem večja je nevarnost od ognja, tem preje se nam je bati, da se investovani kapital zgubi. Vprašam Vas, ali ni očitno, da bi bilo 500 plinovitih luči bolj nevarnih, nego 500 električnih svetilnic? Električne žarne svetilke so popolnoma v steklu zaprte, tako da od njih nikakor ne more nastati ogenj, izvzemši jedino slučaj, ako še po nerodnosti delavcev razbije steklo. Vender se da tudi tu preprečiti nevarnost, ker je s

primerno varnostno napravo mogoče ustaviti takoj funkcijonovanje svetilnice. Govorilo se je v finančnem odseku le mimogrede, ne da bi se bilo bolj natančno razpravljalo o tej stvari, da je pokazala skušnja pri nekem gledališči v Berlinu, da tudi od električne osvetljave more nastati ogenj. Res je, da je v Berlinu v nekem gledališči nastal ogenj vsled elektrike, ampak ne od žic, temveč od kurjave pri kotlu. Ker bi se pa pri nas dala strojevena naprava s kotlom umestiti zunaj gledališkega poslopja, odpadla bi tudi ta nevarnost.

Kako važna pa je varnost za življenje človeško! Pomislite, da zidamo gledališče, katero bode mogoče obiskovati 700 osebam. Nadejam se, da bode gledališče tudi res živahno obiskovano, kakor zaslučuje taka naprava in zato bode, če pustite, da se vpelje plinova osvetljava, vedno večja nevarnost za tiste, kateri se bodo udeleževali gledaliških predstav, kakor pa če vpeljete absolutno varno električno osvetljava.

Gospoda moja! Najpoglavitnejša stvar pa je vprašanje, koliko velja električna, in koliko plinova osvetljava. Po načrtu za novo deželno gledališče je bilo in je projektovanih 500 plinovitih plamenov. Brez teh ne bi bilo mogoče izhajati. Če računamo tako osvetljava za 100 večerov, — pa po mojem mnenji treba v poštev jemati vsaj 150 večerov na leto — znašali bi troški — če računimo kubični meter plina po 10 kr. — = 2.537 gld. Ne smete pa pozabiti, da pridejo k temu še troški za služabništvo in poprave, tako da lahko rečemo, da bodo znašali vsi troški za 100 večerov 2.737 gld. Koliko pa bi znašali troški pri električni osvetljavi? Pred saboj imam proračun znane in imenitne elektrotehnične firme Križik & Comp. in pristavljam, da firma Križik & Comp. prevzema odgovornost in garancijo za vse številke, katere so v njem navedene. Iz proračuna je razvideti, da bi se porabilo: premoga po ceni 80 kr. za metriški cent, okroglo za 560 gld.; drv za 10 gld.; voda bi stala po 8 kr. za hl po mestnem vodovodnem tarifu, 21 gld.; maža za stroje 250 gld.; za razne popravke bi se potrebovalo 100 gld.; za nadomeščanje žarnic 189 gld.; poleg tega pa za osobje, katero bi imelo delovati pri strojih, 500 gld. Vsega skupaj bi stala torej električna osvetljava za 100 večerov 1.630 gld., ali 16 gld. 30 kr. za jeden večer. Poudarjam še jedenkrat, da firma Križik & Comp. za vse te številke prevzema popolno garancijo. Po tem takem vidimo med troški za plinovo osvetljava v znesku 2.737 gld. za 100 večerov, ali 27 gld. 37 kr. za večer in med troški za električno osvetljava v znesku 16 gld. 30 kr. za večer, velik razloček 11 gld. 07 kr. na večer. V finančnem odseku je stavbeni voditelj gospod deželni inženir Hrasky, da bi se ne reklo, da je račun preoptimističen, računil rajše za električno osvetljava mesto 16 gld. 30 kr. na večer po 18 gld., za plinovo osvetljava pa namesto 27 gld. 37 kr. na večer okroglo 28 gld. Ako se torej držimo teh okroglih števil, pokaže se nam sledeči račun: Vzemimo, da se bode igralo 150 večerov. Večer po 18 gld., znašajo troški za električno osvetljava 2.700 gld., za plinovo osvetljava pa po 28 gld. za večer, 4.200 gld. Torej bi električna osvetljava bila cenejša

za 1.500 gld. na leto, kar reprezentuje po obrestni meri $4\frac{1}{2}\%$ kapital v znesku 33.333 gld.

Ta račun se mi zdi jako važen in treba dobro premisliti, za kak način osvetljave se naj odločimo in kaj bi bilo ugodneje z ozirom na finančne razmere naše dežele. Nečem zamolčati, da se je tukaj računilo z jednako osvetljavo gledé števila in moči električnih in plinovitih plamenov; jednaka močna osvetljava pa je tudi potrebna, če se hoče doseči efekt. Se vé, če hočete, da bomo imeli v novem gledališči tako osvetljavo, kakor v starem, da bi brlelo le nekoliko lučic in bi si ljudje kvarili vid, potem je res, da tudi plinova osvetljava ne bo stala več, kakor 16 gld. na večer, ali izpod te številke pri še tako slabi osvetljavi ne bodejo ostali troški. Razložek med električno in plinovo osvetljavo bil bi v tem zadnjem slučaju ta, da bi 500 električnih luči dajalo po 16 svec, 500 plinovitih plamenov pa le po 7 sveč svetlobe.

Tu pa je treba še nekaj pomisliti. V dokaz, koliko varnejša se smatra električna mimo plinove osvetljave, navajam, da so skorej vse zavarovalnice v Avstriji, Nemčiji, na Francoskem in v Rusiji sklenile znižati prav zdatno zavarovalne premije za poslopja, katera so osvetljena z elektriko, torej tudi za gledališča. Nadejam se, da misli deželni odbor novo deželno gledališče z istim zneskom zavarovati, katerega bode dežela izdala za nje, ako se neče podati v nevarnost, da se izgubi velik del kapitala, kakor se je to zgodilo pri starem gledališči vsled premale svote, na katero je bilo zavarovano. Treba bode torej zavarovati gledališče za več kakor 200.000 gld. Pa recimo, da se gledališče zavaruje le za 200.000 gld., tedaj bi bilo potreba plačevati zavarovalne premije, ako se bode osvetilo s plinovimi plameni, po 1 gld. 20 kr. od 100 gld., ali na leto 2400 gld.; pri električni osvetljavi pa po tarifi, ki je dogovorjena gledé električno razsvetljenih poslopij, le 1600 gld. Razložek pri zavarovalnici znaša torej 800 gld. na leto in to reprezentuje po obrestni meri $4\frac{1}{2}\%$ kapital 17.777 gld. Iz vsega tega je videti, kako velik je kapitalizovani razložek, ako vpeljemo plinovo ali pa električno osvetljavo in sicer razložek na eni strani pri zavarovalnici in na drugi strani v obratnih troških.

Sedaj pa si poglejmo, koliko bi stala instalacija električne osvetljave. Instalacija plinove osvetljave bi prišla na 7000 gld.; za instalacijo električne osvetljave znašali bi troški po proračunu firme Križik & Comp., katera je, kar naglašam, najdražja električna firma v Avstriji, 30.000 gld. Trdim, da bi bilo mogoče pri firmah Siemens & Halske, ali Gantz & Comp., ali pri Malignaniju doseči še ugodnejše ponudbe, pa tudi po proračunu firme Križik & Comp. bi bilo še vedno veliko ugodneje, ako vpeljemo v gledališče električno, nego če vpeljemo plinovo osvetljavo. Če se namreč od 30.000 gld. odtegne 7000 gld. za instalacijo plinove osvetljave, ostane 23.000 gld., za katerih bi bila instalacija električne osvetljave dražja od plinove. Od teh troškov moralo bi mesto vsled znanega svojega sklepa plačati 2300 gld., tako da bi na deželo prišlo le še 20.700 gld. Ta znesek pa bi se pokrnil prvič z onimi

17.777 gld., katere bi v kapitalu izraženo prihranili pri zavarovalnici in drugič s še večjim prihrankom pri obratnem računu vsakega večera.

S tem mislim, da sem dostj jasni, in sicer na podlagi avtentičnih podatkov, utemeljil svoje prepričanje, da bi bilo veliko koristneje, pa tudi v finančnem oziru za deželo veliko ugodneje, ako bi se vpeljala v novo deželno gledališče električna, mesto plinove osvetljave.

Opozarjal bi Vas pa, častita gospoda, končno še na neko drugo stvar. Električne firme v Avstriji si prizadevajo izposlovati državni zakon, po katerem bi se ukazalo, da morajo vsa gledališča biti električno osvetljena in da se morajo tudi tista gledališča, katera imajo sedaj plinovo osvetljavo, prenarediti tako, da se vpelje električna osvetljava. Prepričan sem, da se bode električnim firmam, ko se pri plinovi osvetljavi — in ravno pri gledališčih — tolikokrat dogajajo nesreče, prej ali pozlej posrečilo, doseči tak zakon ali tako odredbo, in potem takem ozirati se je nam na evetualnost, da, če sedaj vpeljemo v novo deželno gledališče plinovo osvetljavo, smo pozneje primorani s toliko večjimi troški nadomestiti jo z električno lučjo. Morebiti mi bode kdo ugovarjal, da ne bi bila tolika škoda, če vpeljemo sedaj plinovo osvetljavo in če pozneje stopi v veljavo dotični zakon, češ, da potem ne bode treba odpraviti jo iz gledališča, ker je taka osvetljava tudi tam neobhodno potrebna za reservo, kjer so gledališča osvetljene z elektriko. Opozarjati Vas pa moram, častita gospoda, da temu ni tako, temveč da plinove osvetljave tudi za reservo ni treba. Poglejte si gledališče v Brnu, potem nemško in češko narodno gledališče v Pragi, katera vsa so električno osvetljena, pa nimajo vpeljanega plina niti za reservo. Mesto Videm ima sicer tudi še plin, ali ta se polagoma odpravlja iz privatnih hiš in zavodov, ne da bi se pridržaval tudi le za reservo, kajti elektrotehnika napredovala je tako zelo, da si ne morem misliti, da bi električna osvetljava zamogla odreči, ako se pri stroji namesti rezervni cilinder. Sicer smo pa videli v našem starem gledališči, da utegne tu plin odreči in da smo kacega lepega večera, kar najedenkrat bili brez luči. V tem oziru nas plin torej tudi ne varuje, in zato se je ravno predpisalo po oni nesreči na Dunaji l. 1882., da morajo za ta slučaj sveče biti pripravljene.

Iz vseh teh razlogov dovolil si bodem dodatno k predlogom časti vrednega gospoda poročevalca priporočati visokemu deželnemu zboru sledečo resolucijo:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželni odbor se pooblašča, da sme, ko bi po vsestranskem prevdanku prišel do prepričanja, da bi to bilo v korist finančnemu gospodarstvu gledališkega zaklada, vpeljati v deželno gledališče mesto projektovane plinove, električno osvetljavo.“

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca Hribarja, naj blagovolé ustati.

(Zgodi se. — Geŕŕieht.)

Predlog ni zadostno podprt, torej ni v razpravi. Zeli še kdo besede?

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Usojal bi si staviti kratak predlog, s katerim hočem pomnožiti predloge finančnega odseka še za enega. Kakor je razvidno iz poročila deželnega odbora in častitega gospoda poročevalca, je ravno kranjska hranilnica z visokim darom omogočila zgradbo deželnega gledališča. To se pravi, če bi nam ona ne bila prišla na pomoč, bi letos še ne bili mogli pričeti zgradbe. Sodim silno objektivno in stojim na stališči, da je deželno gledališče ne le koristno za mesto Ljubljansko, temveč tudi za vso slovensko narodnost v vsej deželi. Gotovo je tak zavod, če tudi se v njem igra večinoma nemški, neobhodno potreben slovenski narodnosti in slavna kranjska hranilnica je torej s svojim prispevkom — hote ali nehote — podpirala stvar, ki bo služila narodnemu interesu in prospetu v korist.

Čudim se torej, da finančni odsek ni stavil predloga, kateri bi bil v tem slučaju sam po sebi umljiv, da se namreč izreče slavni hranilnici kranjski zahvala, in torej si usojam jaz, stavljati predlog:

Visoki deželni zbor naj sklone:

„Visoka zbornica izreka najtoplejšo zahvalo kranjski hranilnici, ki je s svojim velikodušnim prispevkom 20.000 gld. omogočila, da se je zgradba deželnega gledališča že leta 1890. pričeti mogla.“

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, sklenem splošno debato in gospod poročevalec ima končno besedo.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Ich möchte mir nach den Ausführungen des Herrn Abgeordneten der Stadt Laibach, der für die elektrische Beleuchtung gesprochen hat, nur ein paar Worte beizufügen erlauben. Ich habe denselben leider nichts entgegen zu halten, als die Erklärung des Herrn Landeshauptmannes, daß dieser Antrag nicht in Verhandlung steht; doch bitte ich die geehrten Herren, nichts desto weniger mich zu entschuldigen, wenn ich als Berichterstatter des Finanzausschusses diese Sache ganz kurz berühre und bemerke, daß der Gegenstand allerdings im Finanzausschusse reiflich erwogen wurde, daß ich aber laut eines ausdrücklichen Beschlusses des Finanzausschusses nicht in der Lage bin, darüber Bericht zu erstatten und deshalb mein Schweigen dadurch entschuldigt werden möge.

Wenn ich für die elektrische Beleuchtung plaidieren dürfte, so würde ich nicht verkennen, daß dies eine wünschenswerte Verbesserung wäre, die ich mit Freude begrüßen würde; aber der Finanzausschuss konnte sich nicht verhehlen, daß über diesen Gegenstand im vorigen Jahre ein Beschluss gefaßt worden ist, den man heute nicht ignoriren kann. Der Finanzausschuss mußte auch darauf sehen, daß, wenn man schon durch unumgängliche Be-

dürfnisse genöthiget war, größere Anforderungen in Anspruch zu nehmen, es bedenklich erscheinen mußte, dies auch in der Richtung zu thun, wo ein Beschluss des hohen Hauses bereits vorliegt. Auch war der Finanzausschuss über alle Posten vielleicht nicht so genau informiert, oder es konnten sich ihm Zweifel über den Erfolg der elektrischen Beleuchtung aufdrängen deshalb, weil einerseits allerdings der Antrag einer Firma vorlag, welche, um in runden Zahlen zu sprechen, mit 18 fl. per Abend die elektrische Beleuchtung herstellen wollte, während die Kosten der gleichwertigen Gasbeleuchtung nach der im Finanzausschusse vorgebrachten Auseinandersetzung 28 fl. betragen würden. Aber im Finanzausschusse ist auch die Mittheilung gemacht worden, daß speciell in einem elektrisch beleuchteten Theater, nämlich in Fiume, wo viele Verhältnisse günstiger liegen, als in Laibach, vor allem die Kohlenpreise, die elektrische Beleuchtung mehr als 102 fl. per Abend kostet. Dies erschütterte die Anschauung mancher Herren im Finanzausschusse, welche durch die Calculation des Herrn Antragstellers sehr gerne sich hätten überzeugen lassen. Ferner ist angeführt worden, daß in dem alten Theater für denselben Zweck nur 8 fl. per Abend ausgegeben wurden und daß der Gaspreis in der Zwischenzeit nicht gestiegen ist. Es ist natürlich, daß man mit 8 fl. nicht dasselbe erzielen kann, wie mit 28 fl., aber nachdem man auf den Standpunkt gestellt ist, mit dem Nothwendigsten das Auskommen zu finden, konnte sich der Finanzausschuss der Erkenntnis nicht verschließen, daß man möglicherweise, wenigstens für die erste Zeit mit einer geringeren Lichtstärke sich begnügen werde, um nur das Theater zustande zu bringen. Ferner konnte der Finanzausschuss nicht die Überzeugung gewinnen, ob nicht trotzdem die Anlage der Gasleitung nothwendig sein werde; wäre dies der Fall, dann wären die Kosten noch größer. Es ist ganz richtig, was der Herr Abgeordnete der Stadt Laibach angeführt hat, daß viele Theater diese specielle Gasbeleuchtung neben der elektrischen Beleuchtung nicht besitzen, ebenso richtig ist es aber auch, daß andere sie besitzen; die Überzeugung über das, was nothwendig ist, konnte sich der Finanzausschuss nach den vorliegenden Daten nicht verschaffen. Der Finanzausschuss mußte unter solchen Umständen vielleicht bedauern, daß er diese Bervollkommnung des Theaters nicht in's Auge fassen könne. Trotzdem ich ausdrücklich beauftragt worden bin, über diesen Gegenstand in allgemeinen Berichten nicht zu sprechen, und obwohl eigentlich ein Anlaß hiezu nach der Beschlussfassung des hohen Hauses in der Unterstützungsfrage, zu meinem Bedauern nicht vorliegt, muß ich doch meinem persönlichen Wunsche Ausdruck geben, daß es vielleicht doch möglich sein werde, nach reiflicher Erwägung aller Verhältnisse dieser Frage im Laufe der Zeit ebenso näher zu treten, wie der Lösung der Platzfrage. Gelingt es eine bessere Lösung zu finden, — ich spreche nur für meine Person, — so werde ich jede Lösung der elektrischen Frage mit Freude begrüßen.

Was nun Punkt 8 zum Berichte des Landesauschusses anbelangt, so anerkenne ich dessen Motivirung im vollsten Maße und könnte nur bedauern, daß der Finanzausschuss seiner Pflicht, diesen Dank auszusprechen, nicht nachgekommen ist. Ich unterstütze auf das wärmste den Antrag, der kranjschen Sparcasse den wärmsten

Danf des hohen Landtages auszusprechen. (Klici: — Rufe: „Dobro, dobro!“)

Deželni glavar:

Prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prečita 1. predlog.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

(Bere predlog 1., 2., 3., 4. in 5., ki obveljajo brez debate. — Liest die Anträge 1, 2, 3, 4 und 5, welche ohne Debatte angenommen werden.)

(Bere predlog 6. — Liest den Antrag 6)

Landespräsident Freiherr von Winkler:

Ich muß zur Entschuldigung und Rechtfertigung der Regierung anführen, daß die fragliche Angelegenheit vielfach anderwärts verschleppt wurde; es sind von vielen Seiten Auskünfte und Aufschlüsse nothwendig, die noch ausständig sind. Auch von Seite des Stadtmagistrates sind noch Aufschlüsse zu erwarten; sobald diese eingelangt sind, wird es keinem Anstande unterliegen, daß die verzögerte Erledigung in Angelegenheit des am 22. Jänner 1886 beschlossenen Gesekentwurfes endlich erfolge.

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, glasujemo in prosim gospode, ki pritrde 6. predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

(Bere 7. predlog, ki obvelja brez debate. — Liest den Antrag 7, welcher ohne Debatte angenommen wird.)

Als 8. Punkt folgt nun der Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Tavčar welcher lautet:

„Visoka zbornica izreka najtoplejšo zahvalo kranski hranilnici, ki je s svojem velikodušnim prispevkom 20.000 gld. omogočila, da se je zgradba deželnega gledišča že leta 1890. pričeti mogla.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Ich beantrage die 3. Lesung.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga 3. branje.

Prosim torej gospode, kateri pritrde ravnokar v drugem branji sprejetim predlogom, tudi v 3. branji, naj blagovolé ustati.

(Predlogi obveljajo v 3. branji. — Die Anträge werden in 3. Lesung angenommen.)

S tem je rešena ta točka dnevnega reda in prestopimo k 9. točki, to je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji strokovne šole za lesno obrt v Kočevji za podporo.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee um Subvention.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Slavni zbor! Odbor strokovne šole za lesno obrt v Kočevji obrnil se je, kakor že prejšnja leta, do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi mu dovolil nekoliko podpore tudi za l. 1891. V prošnji se v prvi vrsti zahvaljuje za podporo lanskega leta po visokem zboru dovoljeno in poudarja, da bode strokovna šola, ko se bode zgradila dolenska železnica, imela večji pomen za tamošnje kraje, kakor dosedaj, ker bode izdelane stvari lažje spravila med svet. Dalje utemeljuje svojo prošnjo s tem, da je na šoli mnogo ubogih učencev, katere je treba podpirati, in da je v sedanjem času na tej šoli temveč ležeče, ker peša krošnjarenje in se po več krajih popolnoma opušča tudi od Kočevcev. Iz letnega poročila te šole, katero je priloženo prošnji, je razvideti, da šola na vseh oddelkih dobro deluje in tudi, da mnogo stori v podporo ubogih učencev, katere podpira z darovi, ali s tem, da jim preskrbi hrano zastoj in jim daje pisarskih, risarskih in drugih pripomočkov. V to svrhu šola seveda potrebuje mnogo denarja. Z ozirom na to, da šola dobro napreduje, da je prošnja utemeljena in da odbor v resnici skrbi za povzdigo te šole nasvetuje finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Strokovni šoli za lesno obrt v Kočevji dovoljuje se za leto 1891. iz deželnega zaklada 250 gld. podpore.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 10. točki dnevnega reda, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji preiskovalca starin Jerneja Pečnika v Krškem, za nagrado.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Antiquitäten-sammlers Barthl. Pečnik in Gurkfeld um Bewilligung einer Remuneration.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Der bekannte Antiquitäten-Sammler Barthl. Pečnik hat sich an den hohen Landtag mit der Bitte gewendet, ihm zur Unterstützung seiner Unternehmungen eine Subvention zu bewilligen. Ich habe bei dieser Gelegenheit hervorzuheben, daß in früheren Jahren mit Ausnahme des vorigen Jahres solche Subventionen im Ausmaße von 100 — 200 fl. dem Genannten stets bewilliget worden sind und daß anerkanntermaßen dieser Mann für die Sammlungen des Museums bedeutende Verdienste sich erworben hat, muß aber constatiren, daß es sich darum handelt, daß

1.) dieser Mann, was er findet, in erster Reihe dem Museum zur Verfügung zu stellen hat, und

2.) daß hierbei Erwerbungen für das Museum zu begünstigten Preisen bewerkstelliget werden und daß keine Überzahlungen stattfinden.

Unter dieser Voraussetzung wurden ihm in den früheren Jahren die Unterstützungen gewährt und diesen Standpunkt vertritt auch heute der Finanzausschuß, indem er glaubt, daß es zweckmäßig wäre nach wie vor zum Zwecke der Forschungen auf dem Gebiete der Archäologie einen entsprechenden Betrag zu verwenden, daß aber dies nur in der Weise geschehen könne, daß der Landesausschuß von Fall zu Fall unter genauer Kenntnis dessen, was geleistet wird, und nur als Entgelt für die übergebenen Sammlungen eine Remuneration dem Bittsteller zugestehet. Aus diesem Grunde beantragt der Finanzausschuß: na

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Dem Landesausschuße wird ein aus dem Landesfonde zu bedeckender Credit von 200 fl. zu dem Zwecke eröffnet, um daraus im Jahre 1891 jene Entlohnungen und Remunerationen zu bestreiten, auf die der Antiquitäten-Sammler Pečnik als Entgelt für die dem Landesmuseum zur Verfügung gestellten Objecte, ihrem Werte entsprechend, Anspruch erheben kann“.

Ich beantrage diesen Antrag des Finanzausschusses zur Beschlußfassung.

Deželni glavlar:

Želi kdo kesede?

(Ničje se ne ogasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimó k 11. točki dnevnega reda, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o popravi ceste med Verčičem in Črnomljem in o preložitvi Semiške okrajne ceste (k prilogi 45.).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in Angelegenheit der Straßencorrectur zwischen Bertschitz und Tschernembl und wegen Umlegung der Semitscher Bezirksstraße (zur Beilage 45).

Poročevalec Višnikar:

Visoki zbor! Sklepu visokega deželnega zbora z dné 9. oktobra 1888. leta vstregel je deželni odbor s tem, da stavlja glede preložitve imenovane ceste v prilogi št. 45. navedene nasvete.

Cesta med Verčičem in Črnomljem, katero se namerava preložiti, je del deželne ceste Soteska - Podturn - Črmošnjice - Verčiče - Črnomelj ter obstoji iz dveh oddelkov.

Prvi oddelek obsega preložitve strme ceste v Metliškem cestnem okraji od Verčiča do blizo „Kump - Matelna“, kjer se odcepi cesta na Semič. Ta oddelek je samo 1930 m dolg, a troški preložitve so proračunjeni na 16.542 gld., torej meter ceste nad 8 gld. Stavbeni urad pa misli, da se bode po dosedanjih skušnjah izhajalo z 12.000 gld. Polovico stroškov bi morala trpeti dežela, polovico pa dotični cestni okraj.

Ker je projektovana črta v drugem oziru prav ugodna in ker je cesta za promet med Črnomaljsko dolino in Gorenjo Krko in zlasti do nameravane železnice velike važnosti, predlaga finančni odsek isto, kakor deželni odbor.

Drugi oddelek obsega del „Derbičeve ceste“ čez Kot do Mihelje vasi v Črnomaljskem okraji ter je 5189 m dolg. Proračunjeni troški te preložitve znašajo 43.861 gld., torej tudi nad 8 gld. meter ceste. Po narejenem načrtu bi se dal preložiti samo 3482 m dolgi del ceste, gledé ostalega dela črte je pa načrt tako neugoden, da se zvršitev ne more nasvetovati, kajti na tej, samo 1707 m dolgi črti projektovanih je šestero serpentin. Vsled teh ovinkov podaljša se samo 200 m dolga zračna črta na 1707 m, torej za 1507 m ter bi se samo za to progó potrosilo 13.000 gld., oziroma 32% vse potrebščine. Stal bi en meter ceste zračne dolgosti 65 gld. Ceste s toliki ovinki in s tako nerazmerno visokimi troški pa ni mogoče graditi, bodisi še tako potrebna.

Zaradi tega se nasvetuje preuredba dotičnega tehničnega načrta.

Gledé prošnje Metliškega cestnega odbora za preložitve strme ceste iz Semiča do Verčič je deželni odbor mnenja, da bi se tej želji s tem dalo ustreči, da se preloži cesta od Kota do tje, kjer bi se stikala z okrajno cesto Semič - Krupa - Črnomelj, v dolgosti 3-8 km in da bi bila ta preložitve najugodnejša.

Želji Metliškega cestnega okraja, da bi se mesto deželne ceste Verčič - Črnomelj uvrstila med deželne ceste progó Verčič - Kot - Semič - Krupa - Črnomelj, nasprotuje pa mnenje tehnika, da je ta progó za promet s tvornimi vozovi iz Črnomlja proti Verčiču neugodna in za 6 km ali za 1¹/₂ do 2 uri daljša. Zaradi tega se prošnja v tem oziru ne more priporočati. Tudi ne gré, da bi se slaba strma cesta uvrščevala med deželne ceste in se s tem nalagala dolžnost, jo pozneje popravljati.

Pač pa se priznava važnost Semiške ceste za promet, ter se predlaga podpore 250 gld. za tehniški podrobni načrt za črto, katera se mora nad Kotom stikati z ono črto ceste Verčič - Črnomelj, katere preložitve se nasvetuje.

Četrtega nasveta deželnega odbora finančni odsek ni sprejel uvaževaje, da ne bode cestni odbor odlašal predložiti dotičnega načrta, ako se mu v istini zdi preložitev ceste nujna.

Obžalovati je slednjič, da so cestne zgradbe v Črnomaljskem in Metliškem okraji tako neprimerno drage, in želeli je, da se pri sestavi načrtov jako previdno postopa in visoki troški utemeljé.

V imenu finančnega odseka nasvetujem sledeče:
Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Preložitev v zakonu o uvrstitvi cest z dne 28. julija l. 1889., dež. zak. št. 18., pod točko 15., navedene deželne ceste na njenej progi med Verčičem in onim mestom, kjer se odcepi čez Semič držeča okrajna cesta, po c. kr. inženirji Wieznicky-ji izdelanem načrtu, katerega je glede proračunjenih stroškov treba še prenarediti, se odobri ter deželnemu odboru naroča, da o tej zadevi po smislu določil § 23. čestnega zakona z dne 28. julija l. 1889., dež. zak. št. 17., dalje postopa ter deželnemu zboru v prihodnjem zborovanji o tem zopet poroča, oziroma predloži načrt potrebnega deželnega zakona in stavi primerni nasvet o izvršitvi zgradbe.

2.) Deželnemu odboru se glede drugega oddelka v tem poročilu omenjenega tehniškega operata naroča, da v svrhu poizvedbe ugodnejše črte, ki bi držala od nivelnega znaka 250 ob rebri dalje proti Rožancu ter se na pripravnem kraju stikala z obstoječo cesto, izvrši potrebne preiskave in sicer ako mogoče po svojih tehnikih. Če bi pa deželni odbor teh preiskav po svojih tehnikih ne mogel izvršiti, pooblašča se, da v to svrhu dobi drugega tehnika ter pokrije dotične troške, katere je pa z njim prej dogovoriti, iz kredita; dovoljenega za ceste.

3.) Deželni odbor se pooblašča, da Metliškem cestnemu odboru v to svrhu, da pripravi tehniški operat za preložitev strme Semiške okrajne ceste po črti, povedani v tem poročilu, katera se bo stikala z črto drugega oddelka pod 2 omenjenega načrta nad Kotom, nakaže v izplačilo donesek 250 gl. iz kredita za cestne namene, kateri pa je šele tedaj izplačati, kadar se tehniški operat predloži.

4.) Prošnji cestnega odbora Metliškega glede uvrstitve Semiške ceste, ki naj bi se preložila, v njenem nadaljevanji mimo Krupe čez Stransko vas do Črnomlja med deželne ceste se ne ustreza.

Poslanec Dragoš:

Dolenjsko železnico tako rekoč že pred saboj vidim, ali žalibog se ni moglo doseči, da bi se bilo tudi Beli Krajini ustreglo. Mislim, da se mora preložiti cesta čez Klanec v Semiču, ker bode tista proga zveza s kolodvorom na Straži. Priporočam torej, da deželni odbor gleda na to, da se cesta čez Klanec preloži, da bode zvezana proga Črnomelj-Metlika.

Deželni glavar:

Želi še kdo besedo?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poslanec Dragoš ne stavlja nobenega predloga, ampak izražal je le neko željo.

Prosim gospod poročevalec.

Poročevalec Višnikar:

Ker gospod predgovornik ni stavil nobenega posebnega nasveta, ampak podpiral le predloge finančnega odseka in je njegovi želji mogoče ustreči po nasvetih finančnega odseka, nimam ničesar več omenjati.

Deželni glavar:

Jaz menim, da bi mi, ker je več predlogov, glasovali o teh skupno, in ako ni ugovora proti temu načinu glasovanja?

(Se ne ugovarja. — Erfolgt kein Widerspruch.)

Prosim gospode, ki pritrde predlogom finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Vsi predlogi obveljajo. — Alle Anträge werden angenommen.)

Predlogi so sprejeti, in sedaj prestopimo k 12. točki dnevnega reda, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ivane Saurau, vdove okrožnega zdravnika, za miloščino.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Districtsarztenswitwe Johanna Saurau um Bewilligung einer Gnadengabe.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Slavni zbor! Ivana Saurau, vdova začasnega okrožnega zdravnika Franca Saurava, ki je služil v Radoljci, obrnila se je do visokega zbora s prošnjo, da se ji dovoli kaka miloščina. Navaja v prošnji, da je njen soprog bil lani nastavljen kot okrožni zdravnik, da je pa letos umrl. Do pokojnine seveda nima nobene pravice, kajti v zakonu je izrečno povedano, da imajo pravico do pokojnine le pravi okrožni zdravniki, ki so stalno nameščeni in ki so doktorji, katerih pa imamo malo v deželi, ranocelniki pa nimajo pravice do pokojnine ne za se ne za vdovo in otroke. Ker je Franc Saurau le malo časa, komaj pol leta, služil in ker se dežela ne more spuščati v precedens, da bi dajala miloščine vdovam začasno nameščenih zdravnikov, se torej prošnja ne more uslišati. Ker pa je vdova res priporočila vredna, bi bilo opravičeno, da bi zdravstveno okrožje kjer je Saurau služil mnogo let, ji dovolilo neko podporo, zato nasvetujem:

Slavni zbor naj sklene:

„Prošnja Ivane Saurau za miloščino se odkloni, priporoča pa se zdravstvenemu okrožnemu zastopu v Radoljci, da dovoli primerno miloščino.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 13. točki dnevnega reda, to je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Iškivasi za podporo za zgradbo šole.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindevorstandes in Igeldorf um Subvention für den Schulhausbau.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Županstvo v Iškivasi prosi podpore za zgradbo šole. Občina se je namreč po določilih deželnega šolskega sveta ločila iz šolske občine Studenec in ima napraviti lastno novo enorazredno šolo, katera bi se imela kmalu odpreti. Nimajo pa ne proračuna in še celo prostora ne, kjer bodo šolo zidali in torej tu ni nobenega pogoja, pod katerim se dovoljujejo take podpore iz deželnega zaklada. Sicer pa pravi županstvo samo, da, če letos nimamo fonda, naj se deželnemu odboru naroči, da se prihodnje leto blagohotno ozira na to prošnjo. Finančni odsek predlaga:

Slavni zbor naj sklene:

„Prošnja se izroči deželnemu odboru, da se nanjo ozira pri nasvetovanji podpor za šolske zgradbe l. 1892“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 14. točki dnevnega reda, to je:

14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Kašelj, da se most v zgornjem Kašlju uvrsti med objekte okrajnih cest.

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Untergemeinde Kašelj um Einreihung der Brücke in Oberkašelj unter die Objecte der Bezirksstraßen.

Poročevalec dr. Tavčar:

V vasi Gornji Kašelj nahaja se star most čez Ljublanico, katerega je dosedaj vzdrževala vas Gor-

nji Kašelj. Podobčina Kašelj vložila je naslednjo prošnjo (bere: — liest:)

„Visoki deželni zbor kranjski!

Udano podpisani zastop in posestniki se obračajo do visokega deželnega zbora kranjskega z iskreno prošnjo, visokoisti blagovoli ukreniti:

1.) da bi se most čez reko Ljublanico v Zgornjem Kašlju, katerega dosle vzdržujejo le posestniki v Zgornjem Kašlju, kot samostojna stavba v zmislu § 7. zakona z dné 28. julija 1889, dež. zak. št. 17., uvrstil med okrajne ceste;

2.) da bi se reka Ljublanica nad mostom v Zgornjem Kašlju brž ko mogoče primerno uravnala.

Podpirajo to svojo prošnjo takole:

ad 1. Omenjeni most v Zgornjem Kašlju je lesen in 42 seznjev dolg. Mostno cestišče je 10 čevljev široko. Most stoji na 14, v tla zabutih kolibah 14 Joche in lesenih vporah Widerlager.

Kdaj se je ta most zgradil, tega ne pomnimo, gotovo pa še v tedanji dobi, ko promet ni bil še tako razvit, kakor v novejši dobi, tedaj namreč, ko je most koristil samo Zgornjim Kašljanom, ki so onkraj Ljublanice imeli svoja zemljišča. Od tod in od tedaj menda izvira, da most vedno še edino Zgornji Kašljani popravljajo in vzdržujejo, kar pa je že zdavnej postala velika krivica.

Dokler ni bilo toliko živahnega prometa, kakor v novejši dobi, dokler so Kašljani sami rabili most, bilo je naravno, da so ga tudi sami popravljali. To je bilo poprej tudi primeroma manjše breme, ker se most ni tako pogostoma rabil in ga vsled tega ni bilo treba tako pogostoma popravljati. Poprej tudi gradivo, ki se za vzdrževanje in popravljanje mostu potrebuje, ni bilo tako drago, niso bili tako dragi delavci.

Toda ko se je zgradila in otvorila južna železnica, ko se je zlasti otvorila železniška postaja v Zalogu, postalo je vse drugače. Premenile so se vsled nastalega živahnega prometa vse razmere v tako obširnem obsegu, da je poprej primeroma majhno breme za Kašljane postalo neznosno, da je skrajni čas, da se tudi skladovne razmere pramené sedanjim okolščinam primerno.

Most, kateri je poprej služil le Zgornjim Kašljanom, služi sedaj vsej okolici, koristi sedaj vsemu okraju, ker ves razviti in živahni promet sedaj teži na železnico zlasti na postajo v Zalogu.

Zdaj most rabijo ne le posestniki v Zgornjem Kašlju, ampak tudi prebivalci drugih vasi naše občine Marije Device v Polji, zlasti Spodnji Kašelj, Zalog, Slape in Vevče. Posebno je za vasi Spodnji Kašelj in Zalog rečeni most neobhodno potreben. Most pa ni potreben samo za Poljsko občino. Lahko se trdi, da ga še več rabi in potrebuje obširna Dobrunjska občina, namreč vasi: Brezje, Daljna vas, Dobrunje, Javor, Česnjica, Lipoglav, Pance, Sv. Pavel, Podlipoglav, Podmolnik, Reber in Dole, Repše, Zadina vas, Zadvor, Zagradiše, Sela pri Panceh, Sostro, Bizovnik, Besnice, neobhodno ga potrebuje Zavoglje. Tudi Trebelevska občina v Litjskem okraju potrebuje in rabi most in sicer vasi Gaberje, Janče, Prežganje, Trebelevo, Tuj grm, Unajnarje in Volavlje.

Poizvedbe, katere naj bi v tem oziru izvolil visoki deželni zastop ukreniti, pokazale bodo za gotovo, da resnico trdimo.

Most v Zgornjem Kašlji je, kakor že navedeno, 42 sešnjev dolg in cestišče po njem je 10 čevljev široko. Če se na to ozira, in dalje pomisli, koliko stroškov provzročča vzdrževanje tako velikega mostu, pač sledi, da tako velikanskega bremena ne morejo več prenašati edino le Zgornji Kašljani, temveč, da je k temu pritegniti vso okolico.

Sicer pa je visoki deželni odbor sam v nekem svojem poročilu dne 18. avgusta 1882 do visokega zbora pripoznal izrečno krivico in navedenem oziru, toda ogibajoč se tedaj potrebnih dolgotrajnih obravnav, dovolil je visoki deželni zastop le malo svotico za tedaj potrebno popravo mostu.

Ker je torej nedvomno dokazano, da je most v Zgornjem Kašlji posebne važnosti za vso okolico, dalje da so troški vzdrževanja tako velikega mostu samo ob sebi imevno veliki in za jedno samo vas neznosni, mislimo in upamo za trdno, da se bode tej prošnji ustreglo v zmislju § 7. zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17.

ad. 2. Kar se tiče uravnave Ljubljani nad omenjenim mostom, je stvar tako nujna, da bi se tako rekoč tudi za trenutek ne bi smela odlašati. Država in dežela, ki zvršujete za druge kraje in ob različnih vodah toliko koristnih in dragih naprav, naj bi se usmilile tudi našega kraja v bližini glavnega mesta. Ljubljana v svojem teku proti Kašljskemu mostu vedno in vedno spodkopuje svoj desni breg. To spodkopavanje naj se nadaljuje le še kakih 10 sešnjev in most bode stal na suhem. V tem oziru si ne moremo čisto nič pomagati, kajti ni ga zvežbanega strokovnjaka med nami in tudi bi nikakor ne zmogli stroškov, katere bi provzročila potrebna uravnava.

Zatorej prav nujno in prav toplo prosimo za kar najboj mogoče naglo in zdatno pomoč, kar se tiče toliko potrebne uravnave Ljubljanskega bregu nad mostom.

V Zgornjem Kašlji dne 22. oktobra 1890.

Podpisanih je velika vrsta posestnikov iz tistega okraja in Andrej Knez potrjuje nujno potrebo v imenu okrajnega cestnega odbora za okolico Ljubljansko. Upravni odsek je bil mnenja, da se stvar ne more tako hitro rešiti brez daljnih preiskav, ker se celo domače županstvo proti temu izraža. Stvar je lokalnega pomena in treba bode točno preiskavati ali je prošnja utemeljena ali ne. Tudi se ne ve, ali je cestni odbor že imel kako sejo o tej stvari in ali je le načelnik brez seje podpiral prošnjo. Zategadelj ne more upravni odsek visoki zbornici predlagati drugega nego:

„Visoka zbornica naj sklene, da naj se predležeča prošnja odstopi deželnemu odboru v dalje preiskavanje z nalogom, da ob svojem času o ti zadevi poroča.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 15. točki dnevnega reda, to je:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o preložitvi okrajne ceste od Dunajske državne ceste pri Prevojah, oziroma Lukovici na Moravče (k prilogi 38.).

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Umlegung der von der Wiener Reichsstraße bei Prevoje, beziehungsweise Lukovic abzweigenden nach Moräutisch führenden Bezirksstraße (zur Beilage 38).

Poročevalec Kersnik:

Slavni zbor! Poročilo deželnega odbora, o katerem mi je imenom upravnega odseka poročati, je vže dalje časa v rokah gospodov poslancev. Osmeļjam si torej na kratko omeniti, da je upravni odsek uvaževal razloge, ki so vodili deželni odbor pri njegovem poročilu in njegovih predlogih, ter je našel popolnoma utemeljene. Samo to se mu je potrebno zdelo povdarjati, da bi se ob opustitvi sedanje okrajne ceste, ki drži od državne ceste do Moravč, še ne govorilo tako kategorično, kakor se glasi predlog deželnega odbora, nego, da se o tem sklepa šele potem, ko se je bil zaslísal cestni odbor Brdski, ki se bo imel javiti o tem, se li naj opusti ona stara proga kot okrajna cesta, ali naj še dalje ostane v tej kategoriji. Stvar je eminentne važnosti za Moravško dolino, itak pa tudi glede na večje materijelne stroške za ves okraj, za to pa treba da se slišijo prej vsi merodajni faktorji, predno se ukrene nekaj pozitivnega.

Poročilo deželnega odbora, ki nam bo došlo v prihodnjem zasedanji ob uspehu današnjih sklepov, katere imam čast tu predlagati, nam bo dalo šele jasen pregled te zadeve, in zato si usojam predlagati imenom upravnega odseka:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

„1.) Deželni odbor se pooblašča, da v svrhu naprave tehniškega načrta za zgradbo nove ceste, držeče iz Moravč do Zaloga, katero bo uvrstiti med okrajne ceste, sme porabiti svoto 400 gld. iz kredita za cestne namene.

2.) Deželnemu odboru se naroča:

a) skrbeti za to, da bo operat v pravem času gotov ter ukreniti kar treba, da bodo udeležene občine dale brezplačno za trasiranje potrebne figurante in druge pomočnike, kakor tudi količe i. t. d. za označenje črte in nivelnih znakov.

b) da po pregledu operata zaradi naprave dotične ceste ter uvrstitve od Zaloga čez Studenec, Brezje in Kertino na državno cesto pri Želod-

niku držeče občinske ceste, med okrajne ceste, kakor zaradi eventualne opustitve sedanje, od državne ceste, na Moravče držeče okrajne ceste, postopa v smislu §§ 22. in 23. cestnega zakona z dné 28. julija l. 1889., dež. zak. št. 17., ter deželnemu zboru v prihodnjem zborovanji dalje poroča, oziroma predloži načrt deželnega zakona in stavi o zvrstitvi zgradbe primerne nasvete.“

Druge razlike med predlogi upravnega odseka in deželnega odbora ni, nego da se v predlogu pod črko b. pred besedo: »opustitve sedanje« vstavi beseda »eventuelne« in v nemškem tekstu: „wegen eventueller Auffassung“.

Abgeordneter Baron Rehbach:

Ich erlaube mir auf die bei Brezje von der im Gesuche angeführten Straße abzweigenden Gemeindestraße aufmerksam zu machen; dieselbe würde in der Drijschaft Mich in die Reichsstraße einmünden und würde nach meiner Meinung die Strecke von Moräutsch bis Domzale durch diese Straße bedeutend abgekürzt werden und ich glaube auch, daß in die Obforge des Bezirksstraßenausschusses dadurch keine größere Strecke fallen würde, als bei der bei Zelodnik in die Reichsstraße einmündenden Gemeindestraße. Ich stelle keinen Antrag, sondern spreche nur den Wunsch aus, daß der Landesauschuß bei den vorzunehmenden Vorerhebungen sich auch mit dieser Straße beschäftigen möge.

Poročevalec Kersnik:

Želja častitega gospoda predgovornika ni v nikakem nasprotju s tem, kar je ukrenil upravni odsek, in tudi jaz bi kot osebni poznavatelj tamošnjih razmer toplo priporočal, da bi se ne gledalo le na ono črto, katero je v poštev vzela deželni odbor, ampak da se tudi eventualno ozira na ravno predlagano črto in da deželni odbor uvažuje tudi to željo, kakor vse dejanske krajevne razmere.

Deželni glavar:

Razprava je končana in prosim gospode, da pritrdé, da glasujemo o obeh predlogih skupno. (Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Naprosim sedaj gospode, ki se strinjajo s predlogoma upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Predloga obveljata. — Die Anträge werden angenommen.)

Gospod poslanec Grasselli oglasil se je za besedo.

Poslanec Grasselli:

Pri točki, katera bi sedaj prišla na vrsto, utegne se vneti daljša razprava, kar je popolnoma umevno, ker so mnenja različna in je stvar važna, in zato bi bilo želeti, da se o njej mirno in stvarno razpravlja. Vrh tega ima odsek za Dolenjske železnice prvi svoj sestanek takoj po seji, in nekateri gospodje imajo že ob 3. uri popoldne druga opravila. Zato stavljam predlog: Konec seje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k formalnemu predlogu gospoda poslanca Grasselli-ja?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, ustrezam želji in prestopim h koncu seje.

Naznanjati mi je, da zboruje upravni odsek v četrtek, 13. t. m. ob 10. uri dopoldne; finančni in upravni odsek imata skupno sejo v četrtek 13. t. m. ob 10. uri dopoldne; odsek za Dolenjske železnice zboruje takoj po seji; in odsek za letno poročilo v četrtek popoldne ob 4. uri.

Prihodnja seja bode v petek 14. t. m. ob 10. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 45 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 45 Min. Nachmittag.